

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО
(БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 012 «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»
(ДЕННА І ЗАОЧНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ)**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
(денна і заочна форма здобуття освіти)

УДК 378:373.2:377.3(073+83.13)

Н 31

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти (протокол №1 від 27 серпня 2024 р.)

Схвалено до друку на засіданні Науково-методичної ради педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (протокол №1 від 27 серпня 2024 р.).

Укладач:

Наталія Кирста – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Рецензенти:

Наталія Мачинська – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти, Львівський національний університет імені Івана Франка

Ольга Балкова – головний спеціаліст з питань дошкільної освіти Департаменту освіти та науки Івано-Франківської міської ради

31 Наскрізна програма педагогічної практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» (денна і заочна форма здобуття освіти). Івано-Франківськ, 2024. 147 с.

УДК 378:373.2:377.3(073+83.13)

© Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, 2024

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку національної системи освіти характеризується глибокими трансформаційними процесами, спрямованими на підвищення якості освітніх послуг і формування конкурентоспроможного фахівця нового покоління. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема професійної підготовки педагогічних кадрів для закладів дошкільної освіти, адже саме вони забезпечують базову ланку освітньої системи та закладають основи особистісного, інтелектуального й емоційного розвитку дитини.

Підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» відбувається з урахуванням сучасних тенденцій розвитку дошкільної освіти в Україні та світі. Серед них – зміна співвідношення між родинним і суспільним вихованням, розширення мережі та диверсифікація форм здобуття дошкільної освіти, їхня адаптація до нових соціально-економічних реалій, а також варіативність освітніх програм відповідно до потреб дітей і запитів суспільства. Також забезпечується не лише високий рівень професійно-методичної підготовки, але й розвиток особистісного потенціалу майбутнього вихователя – його творчості, рефлексивності, емоційного інтелекту, комунікативної культури, здатності до професійного саморозвитку та впровадження педагогічних інновацій. Відтак ключовим завданням є формування активної педагогічної позиції, що передбачає самостійне осмислення сучасних освітніх тенденцій і здатність до їх практичного застосування у педагогічній діяльності.

Розв'язання окреслених завдань забезпечується інтеграцією фундаментальної, науково-теоретичної та практично-методичної підготовки майбутніх педагогів. Важливою формою такого інтеграційного підходу виступає педагогічна практика, яка є невід'ємною складовою освітнього процесу і сприяє становленню професійної компетентності здобувачів, формуванню їхньої готовності до реальної педагогічної діяльності у різних типах закладів дошкільної освіти.

Наскрізна програма педагогічної практики здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» є базовим організаційно-методичним документом, що визначає цілі, завдання, зміст, організаційні форми та критерії оцінювання різних видів практик. Вона забезпечує єдність, наступність і системність усіх етапів практичної підготовки, що є необхідною умовою формування цілісної професійної компетентності майбутнього вихователя.

Програму педагогічної практики розроблено у відповідності до чинного законодавства України у сфері освіти, зокрема Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про дошкільну освіту», наказу Міністерства освіти України 08 квітня 1993 р. № 93 «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти України № 351 (0351281-94) від 20 грудня 1994 р.), Постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» з урахуванням Положення про організацію освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, а також Державного стандарту вищої освіти здобувачів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта», професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти», освітньо-професійної програми та навчального плану спеціальності 012 «Дошкільна освіта» та інших нормативно-правових актів.

РОЗДІЛ I

ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика у базових закладах дошкільної освіти є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх вихователів та одним із ключових етапів їхнього становлення як фахівців. Вона виступає інтеграційною ланкою між теоретичним і практичним компонентами освітнього процесу, забезпечуючи реальне втілення набутих знань, умінь і професійних цінностей у діяльності з дітьми раннього і дошкільного віку.

Практична підготовка спрямована на формування у здобувачів здатності застосовувати теоретичні положення педагогіки, психології та методик дошкільної освіти у конкретних педагогічних ситуаціях, аналізувати власну діяльність, здійснювати педагогічну рефлексію та вдосконалювати професійну майстерність. Саме в процесі педагогічної практики відбувається інтеграція знань, умінь і навичок у єдину систему професійних компетентностей, що визначає готовність здобувача до самостійної роботи у сучасному закладі дошкільної освіти.

Організація практичної підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» здійснюється з урахуванням специфіки дошкільної галузі, інноваційних тенденцій розвитку освіти, вимог Державного стандарту вищої освіти, а також принципів наступності й системності професійного становлення майбутнього вихователя. Практика має наскрізний характер, що забезпечує її безперервність на всіх етапах навчання та сприяє формуванню у здобувачів цілісного професійного світогляду, педагогічної культури й готовності до творчої, інноваційно спрямованої діяльності.

Педагогічна практика є ключовим елементом професійної підготовки здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», що забезпечує поступовий перехід від засвоєння теоретичних знань до їх практичного застосування в умовах реальної педагогічної діяльності. Проходження різних видів практик організовується поетапно, впродовж усього періоду навчання, починаючи з

другого семестру першого курсу. Такий підхід забезпечує наступність, системність і безперервність практичної підготовки, сприяючи формуванню у здобувачів цілісного уявлення про професійну діяльність вихователя, розвиткові практичних умінь, рефлексивного мислення та здатності до педагогічної творчості.

Виробнича практика, яка проводиться, починаючи з другого курсу четвертого семестру, є провідною формою професійного самоствердження здобувачів. Її зміст і структура зорієнтовані на поступове ускладнення завдань, розширення спектра професійних функцій і підвищення рівня самостійності майбутніх фахівців дошкільної галузі. Безперервність і послідовність організації практики упродовж усього періоду навчання створює можливості для поступового накопичення професійного досвіду, удосконалення педагогічних умінь, формування здатності аналізувати й оцінювати власну діяльність, приймати самостійні педагогічні рішення в різних ситуаціях освітнього процесу.

Ефективність педагогічної практики безпосередньо залежить від якості організації та методичного забезпечення процесу практичної підготовки. До ключових умов її результативності належать:

- теоретична обґрунтованість системи підготовки здобувачів до практики та її узгодженість зі змістом освітніх компонентів;
- освітня цінність змісту практики, що забезпечує гармонійне поєднання когнітивного, діяльнісного та ціннісно-мотиваційного аспектів;
- комплексний підхід до визначення мети, завдань, змісту, форм і методів її організації та проведення;
- забезпечення наступності, системності та інтеграції між усіма етапами практичної підготовки;
- створення умов для професійної рефлексії, самоаналізу педагогічної діяльності та розвитку самостійності здобувачів.

Метою наскрізної програми педагогічної практики є забезпечення цілісного, інтегрованого процесу професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти, спрямованого на формування загальних і фахових

компетентностей, розвиток педагогічного мислення, професійної самосвідомості, етичної та комунікативної культури вихователя.

Основною метою педагогічної практики є професійне становлення здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» шляхом інтеграції теоретичних знань і практичних умінь, оволодіння сучасними формами, методами та технологіями освітньої діяльності, розвитку професійних компетентностей, необхідних для ефективного виконання функцій вихователя в умовах сучасного закладу дошкільної освіти, виховання потреби систематичного професійного самовдосконалення.

У процесі проходження педагогічної практики здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» вирішуються такі основні **завдання**:

- ознайомлення здобувачів із системою, структурою та змістом освітньої роботи у закладах дошкільної освіти різних типів;
- встановлення взаємозв'язку між теоретичною та практичною підготовкою, формування умінь інтегрувати набуті знання у процесі розв'язання конкретних педагогічних, виховних, оздоровчих і соціально-педагогічних завдань, а також приймати обґрунтовані рішення в непередбачуваних умовах освітньої діяльності;
- формування системи загальних і фахових компетентностей, визначених Стандартом вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта», професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти»;
- розвиток психологічної готовності до професійної діяльності, формування у здобувачів педагогічної культури, емоційної стабільності, емпатії, стресостійкості та гуманістичного світогляду;
- сприяння професійному самовдосконаленню майбутніх фахівців через оволодіння сучасними освітніми технологіями, методами спостереження, діагностики, планування та аналізу освітньої діяльності;
- активізація творчого потенціалу здобувачів, розвиток уміння здійснювати пошуково-дослідну, проєктну та експериментальну діяльність у сфері дошкільної освіти, вивчати та узагальнювати передовий педагогічний досвід;

- формування навичок партнерської взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу – дітьми, батьками, педагогами, адміністрацією закладу освіти, представниками громадськості;

- засвоєння принципів інклюзивної освіти та формування готовності до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, у співпраці з фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу;

- формування навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у плануванні, реалізації та оцінюванні освітнього процесу, створенні цифрових дидактичних матеріалів, веденні електронної документації;

- розвиток рефлексивних умінь – здатності до самоаналізу, оцінювання власної професійної діяльності, усвідомлення власного рівня компетентності та визначення шляхів її вдосконалення;

- утвердження педагогічного лідерства та професійної відповідальності, формування активної громадянської позиції, орієнтації на стандарти професійної етики й академічної доброчесності.

У процесі проходження різних видів педагогічної практики у здобувачів формуються такі вміння:

- проектувати та реалізовувати цілісний освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням закономірностей розвитку дитини, освітніх стандартів, пріоритетів гуманістичної педагогіки та сучасних інноваційних підходів; здійснювати рефлексивний аналіз власної педагогічної діяльності, оцінювати її ефективність і результативність;

- урахувувати індивідуальні та вікові особливості розвитку дітей при доборі форм, методів і технологій навчання та виховання, визначати зону актуального та найближчого розвитку дитини, адаптуючи освітні завдання відповідно до її можливостей, потреб і темпу розвитку;

- володіти технологіями організації розвивального середовища: предметно-ігрового, природничо-екологічного, пізнавального, мовленнєвого, художньо-естетичного – з урахуванням принципів безпеки, доступності, інклюзивності та цифрової інтеграції;

- розуміти специфіку провідних видів діяльності дітей дошкільного віку (ігрової, пізнавальної, комунікативної, рухової, трудової, художньо-творчої) та застосовувати їх як засоби розвитку, навчання і виховання, забезпечуючи єдність освітнього, виховного та розвивального впливів;

- здійснювати партнерську взаємодію між усіма суб'єктами освітнього процесу – дітьми, педагогами, родинами вихованців, фахівцями психологічної служби та представниками початкової школи; залучати батьків до спільного планування й реалізації освітнього процесу, підтримуючи принципи педагогіки партнерства;

- встановлювати взаємозв'язок між педагогічними впливами та результатами розвитку дитини, здійснювати педагогічний моніторинг, аналізувати досягнення дітей за основними напрямками розвитку відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти України;

- розробляти та впроваджувати індивідуальні освітні програми, спрямовані на соціалізацію, адаптацію, мовленнєвий, емоційно-вольовий і когнітивний розвиток дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами;

- застосовувати сучасні інструменти управління якістю освітнього процесу, здійснювати самооцінювання ефективності педагогічної взаємодії, враховувати психолого-педагогічні принципи організації навчання і виховання дітей у співпраці з родиною та громадою;

- дотримуватись норм і правил безпеки життєдіяльності дітей, забезпечувати психологічно комфортні, емоційно підтримувальні та фізично безпечні умови перебування дітей у закладі дошкільної освіти;

- використовувати цифрові та інформаційно-комунікаційні технології в організації освітнього процесу, створенні навчально-методичних матеріалів, веденні документації, комунікації з родинами та колегами;

- розвивати професійну рефлексію, етичну культуру та педагогічне лідерство, що забезпечують здатність до інноваційної діяльності, критичного мислення, саморозвитку й відповідального ставлення до педагогічної професії.

Зміст наскрізної програми педагогічної практики здобувачів спеціальності

012 «Дошкільна освіта» охоплює програми навчальних та виробничих практик. Педагогічна практика є цілісною системою і складається з відповідних освітніх компонентів. Види педагогічної практики, її тривалість і терміни проведення визначаються відповідно до вимог освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти. Для здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» передбачено реалізацію різних видів педагогічної практики:

СТРУКТУРА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Види практик	Спеціальність 012 «Дошкільна освіта», рівень вищої освіти	Курс	Семестр	Тижні	К-ть годин		Форми контролю
					Всього год.	Кредитів ECTS	
1. Навчальні практики 1.1. Навчальна практика (ознайомлювальна)	перший (бакалаврський)	I	II	2	90	3	залік
1.2. Навчальна практика в групах дітей раннього та дошкільного віку	перший (бакалаврський)	II	III	4	180	6	залік
2. Виробничі практики 2.1. Виробнича практика в групах дітей раннього віку	перший (бакалаврський)	II	IV	6	270	9	залік
2.2. Виробнича практика в групах дітей молодшого дошкільного віку	перший (бакалаврський)	III	V	4	180	6	залік
2.3. Виробнича практика в групах дітей середнього	перший (бакалаврський)	III	VI	6	270	9	залік

дошкільного віку							
2.4. Виробнича практика в групах дітей старшого дошкільного віку	перший (бакалаврський)	IV	VII	6	270	9	залік
2.5. Виробнича практика в інклюзивних групах ЗДО	перший (бакалаврський)	IV	VIII	4	180	6	залік

Бази проведення педагогічної практики

Бази проведення педагогічної практики визначаються відповідно до її виду, змісту, мети та завдань і забезпечують можливість здобувачам реалізувати набуті компетентності в умовах реального освітнього середовища.

Педагогічна практика організовується на базі закладів дошкільної освіти різних типів і форм власності, що відповідають сучасним вимогам до організації освітнього процесу. У разі потреби, здобувачі можуть проходити практику у структурних підрозділах ЗЗСО, центрах розвитку дитини, дитячих центрах чи освітніх просторах приватної форми власності, які мають відповідну матеріально-технічну базу та педагогічні умови для реалізації програми практики.

Види баз практики:

- виробнича практика в групах дітей раннього віку проводиться у групах раннього віку закладів дошкільної освіти різних типів. Вона спрямована на формування у здобувачів умінь здійснювати освітню, розвивальну, комунікативну діяльність, організовувати предметно-ігрове середовище, спостерігати за розвитком і поведінкою дітей раннього віку.

- виробнича практика в групах дітей дошкільного віку організовується у групах молодшого, середнього та старшого дошкільного віку закладів

дошкільної освіти, у тому числі закладах із інклюзивними групами. Вона передбачає формування у здобувачів здатності планувати, організовувати й реалізовувати освітній процес з дітьми дошкільного віку відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти, забезпечуючи інтеграцію освітніх, оздоровчих та розвивальних завдань.

Окрім традиційних закладів дошкільної освіти, базами практики можуть також бути: Центри розвитку дитини; експериментальні та інноваційні майданчики, освітні хаби, приватні або корпоративні заклади дошкільної освіти нового типу і тп. для ознайомлення здобувачів із сучасними педагогічними технологіями, моделями освітнього менеджменту, цифровими рішеннями в дошкільній освіті (за умови забезпечення виконання програми практики).

До баз практики висуваються обов'язкові вимоги щодо наявності висококваліфікованих педагогічних кадрів, відповідного освітнього середовища, документального забезпечення освітнього процесу, а також можливостей для науково-дослідницької та рефлексивної діяльності здобувачів.

Організація педагогічної практики на таких базах забезпечує послідовність професійного становлення майбутнього вихователя, розширює можливості для формування компетентностей, передбачених Державним стандартом вищої освіти, професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти» та створює підґрунтя для розвитку інноваційного мислення, педагогічної мобільності й готовності до роботи в умовах освітніх трансформацій.

Орієнтовні бази навчально-виробничих практик у м. Івано-Франківську:

Заклади дошкільної освіти: №1 «Калинонька», №3 «Бджілка», №4 «Калинова сопілка», №5 «Казка», №6 «Колобок», №7 «Золотий ключик», №9 «Дзвіночок», №10 «Катруся», №11 «Пізнайко», №12 «Струмочок», №14 «Кристалік», №15 «Гуцулочка», №16 «Сонечко», №17 «Ромашка», №18 «Зернятко», №19 «Троянда», №20 «Росинка», №21 «Подоряночка», №22 «Світанок», №23 «Дударик», № 24 "Котигорошко", №25 «Янголятко», №26 «Барвінок», №27 «Карпатська казка», №28 «Квітка Карпат», №29 «Кобзарик», №30 «Ластівка», №31 «Мрія», №32 «Солов'ятко», №33 «Кристалік», №34 «Незабудка», №35

«Вишиванка», №36 «Віночок», №37 «Джерельце», №39 «Мавка», ПЗДО (ясла-садок) «Благозаврик», ЗДО релігійної організації «Ковчег», ПЗДО (ясла-садок) «Смартік».

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Перед початком педагогічної практики проводиться настановча конференція, метою якої є ознайомлення здобувачів вищої освіти з програмою, структурою, змістом, завданнями та очікуваними результатами практики. Під час конференції керівники-методисти:

- роз'яснюють мету, завдання, етапи та специфіку кожного виду практики;
- інформують здобувачів про зміст професійної діяльності під час проходження практики;
- визначають основні напрями взаємодії з керівниками від бази практики, педагогами-наставниками та адміністрацією закладів освіти;
- презентують вимоги до ведення документації, форми звітності, критерії оцінювання результатів практики, а також правила академічної доброчесності у процесі виконання завдань.

Особлива увага приділяється формуванню у здобувачів відповідального ставлення до педагогічної діяльності, розвитку навичок професійної комунікації, дотриманню етичних і правових норм взаємодії з дітьми, батьками та колегами.

Розпорядок роботи здобувачів під час проходження практики встановлюється керівниками-методистами та узгоджується з внутрішнім трудовим розпорядком бази практики, режимом дня та графіком освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Здобувачі зобов'язані дотримуватись дисципліни, виконувати індивідуальні завдання, брати участь у семінарах, консультаціях, методичних зустрічах та підсумкових обговореннях.

Для забезпечення ефективної комунікації в кожній підгрупі призначається староста, яка:

- веде облік відвідування практики;
- координує роботу здобувачів;
- організовує взаємодію з керівниками-методистами, вихователями-методистами та адміністрацією базового закладу;
- інформує здобувачів про зміни в розкладі, консультації, семінари чи методичні заходи;

- сприяє підтриманню робочої дисципліни та ділової атмосфери у колективі практикантів.

Послідовність реалізації завдань педагогічної практики кожен здобувач визначає в індивідуальному плані, який складається у перші дні практики за погодженням з керівником-методистом від закладу вищої освіти та керівником від бази практики. Індивідуальний план передбачає конкретизацію напрямів діяльності, форм і методів роботи з дітьми, терміни виконання завдань, форми самооцінювання та рефлексії.

У процесі проходження кожного виду практики здобувачі ведуть щоденник педагогічних спостережень, який є важливим інструментом професійного аналізу та самооцінювання. У щоденнику фіксується:

- хід виконання завдань практики відповідно до індивідуального плану;
- результати педагогічних спостережень за дітьми, особливостями їх поведінки, спілкування, розвитку та навчальної активності;
- відомості про проведені заняття, ігри, освітні заходи, спостереження за освітньою діяльністю вихователів;
- опис педагогічних ситуацій, методів роботи, застосованих технологій, форм взаємодії з батьками;
- рефлексивні висновки щодо власної діяльності та шляхів її вдосконалення.

У процесі практики здобувачі також готують психолого-педагогічні характеристики окремих дітей або групи дітей, здійснюють аналіз документації закладу дошкільної освіти, вивчають методичні матеріали та практикують складання власних конспектів занять, ігор, вправ тощо.

Матеріали щоденника, індивідуального плану та аналітичні звіти використовуються для підсумкової звітності, оцінювання результатів практики та узагальнення професійного досвіду здобувачів на підсумковій конференції. За результатами практики формується портфоліо здобувача, яке може включати творчі матеріали, відеозаписи занять, власні методичні розробки, результати рефлексії та самооцінки.

Керівництво практиками

Керівництво педагогічними практиками здійснюють факультетський керівник-методист та керівники-методисти на відповідних базах практики. Керівництво педагогічною практикою доручається викладачам із базовою фаховою освітою та стажем роботи у закладах дошкільної освіти не менше одного року.

Факультетський керівник-методист педагогічної практики здійснює загальне керівництво, організаційно-методичне забезпечення, координацію та контроль за проведенням усіх видів педагогічних практик здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Його діяльність спрямована на забезпечення якості практичної підготовки майбутніх педагогів, узгодження дій усіх учасників освітнього процесу та ефективне функціонування системи практики на факультеті.

До основних обов'язків факультетського керівника-методиста належить:

- підготовка організаційно-розпорядчих документів, зокрема проекту наказу про проведення педагогічної практики, погодження календарного плану її проведення, складання графіків та списків розподілу здобувачів за базами практики;
- забезпечення планування, координації та контролю процесу організації педагогічної практики на факультеті, ведення обліку результатів її проведення та аналіз ефективності реалізації наскрізної програми практики;
- встановлення партнерських зв'язків із базами практики, узгодження умов її проведення, визначення кількості місць для здобувачів, розподіл студентів за закладами дошкільної освіти різних типів (у тому числі санаторних, спеціальних, інклюзивних, центрів розвитку дитини тощо);
- оформлення документації, пов'язаної з організацією практики, у тому числі підготовка договорів про співпрацю, документів для оплати праці керівників практики від базових закладів освіти;
- проведення настановчих, проміжних та підсумкових конференцій, педагогічних панорам, круглих столів, тренінгів, майстер-класів і семінарів,

спрямованих на обмін досвідом між студентами, методистами та фахівцями-практиками;

- організація методичних виставок, презентацій і стендів, де представлено творчі, методичні й дидактичні матеріали, створені здобувачами в процесі практики, а також демонстрацію сучасних освітніх технологій і цифрових інструментів, використаних під час практичної діяльності;

- контроль за роботою керівників-методистів від кафедри, керівників від бази практики, адміністрації та вихователів-методистів щодо дотримання програми, змісту та якості проведення практики;

- відвідування та аналіз педагогічної діяльності практикантів (занять, освітніх заходів, ігор, індивідуальної роботи з дітьми тощо), надання їм фахових консультацій і рекомендацій, сприяння усуненню виявлених недоліків та підтримці професійного розвитку;

- здійснення моніторингу якості педагогічної практики, у тому числі аналізу звітної документації, індивідуальних планів і щоденників здобувачів, результатів підсумкових оцінювань та відгуків із баз практики;

- організація рефлексивного обговорення результатів практики з метою виявлення успішних практик, обміну досвідом і визначення напрямів подальшого вдосконалення практичної підготовки майбутніх педагогів;

- підготовка підсумкової аналітичної звітності за результатами проведення педагогічної практики, узагальнення кількісних і якісних показників, формулювання пропозицій щодо вдосконалення змісту та організації практичної підготовки на факультеті.

У своїй діяльності факультетський керівник-методист керується нормативно-правовими актами України у сфері освіти, Положенням про проведення практики у закладі вищої освіти, освітньо-професійною програмою підготовки фахівців за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта», Положенням про організацію освітнього процесу в університеті, а також чинними внутрішніми документами закладу освіти.

Керівник-методист педагогічної практики є безпосереднім організатором,

наставником і координатором діяльності здобувачів під час проходження усіх видів педагогічної практики. Його діяльність спрямована на забезпечення методичного супроводу, науково-практичного консультування, моніторингу результатів практики та формування професійних компетентностей майбутніх педагогів.

До основних обов'язків керівника-методиста належать:

- здійснення загального керівництва роботою підгрупи здобувачів, координація усіх видів діяльності практикантів відповідно до програми педагогічної практики, контроль за дотриманням графіка, термінів і вимог до змісту практичної підготовки;

- виявлення недоліків в організації практики на факультетському та базовому рівнях, оперативне вжиття заходів щодо їх усунення, забезпечення конструктивної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу;

- спільний із керівником від бази практики розподіл здобувачів по вікових групах дітей, ознайомлення їх з адміністрацією, педагогічним колективом і структурою закладу дошкільної освіти, його специфікою, режимом роботи та освітнім середовищем;

- допомога здобувачам у складанні індивідуального плану проходження практики, уточнення його змісту відповідно до програми, визначення послідовності виконання завдань, форм організації педагогічної діяльності та звітності;

- проведення індивідуальних і групових консультацій, методичних нарад, практичних занять зі здобувачами з питань планування, підготовки, організації та аналізу освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку;

- разом зі здобувачами відвідування, аналіз і обговорення занять, ігор, методичних заходів, інших форм освітньої та виховної діяльності, що проводяться практикантами або педагогами базового закладу;

- оцінювання і методичний супровід залікових заходів, організованих здобувачами (занять, свят, розваг, дослідницьких чи театралізованих ігор, методичних семінарів тощо), із наданням конструктивних рекомендацій для

вдосконалення педагогічної майстерності;

- затвердження планів-конспектів занять та інших форм роботи з дітьми, перевірка відповідності змісту занять віковим можливостям дітей, вимогам Базового компоненту дошкільної освіти, сучасним методикам і технологіям навчання;

- розроблення й надання завдань з психолого-педагогічного вивчення дітей, дитячого колективу та мікросоціального середовища, сприяння формуванню у здобувачів умінь спостерігати, аналізувати, систематизувати дані та створювати психолого-педагогічні характеристики;

- надання індивідуальних консультацій із питань налагодження взаємодії з дітьми, педагогами, батьками, адміністрацією закладу; допомога у вирішенні складних педагогічних і психологічних ситуацій, підтримка здобувачів у розвитку педагогічної рефлексії та емоційної компетентності;

- контроль за виконанням здобувачами індивідуальних планів та якістю ведення звітної документації (щоденників спостережень, характеристик, планів-конспектів, звітів, аналітичних матеріалів);

- організація разом із адміністрацією бази практики педагогічних рад, методичних обговорень і круглих столів, спрямованих на оцінювання результатів роботи здобувачів, узагальнення позитивного досвіду та обговорення шляхів удосконалення практичної підготовки;

- здійснення науково-методичного консультування педагогічних працівників бази практики з актуальних проблем дошкільної освіти, інноваційних педагогічних технологій, інклюзивного навчання та розвитку дитини дошкільного віку;

- підготовка здобувачів до участі в підсумковій конференції, допомога в оформленні аналітичних матеріалів, методичних розробок, творчих звітів і підготовці презентацій до виставок чи методичних панорам;

- перевірка та рецензування звітної документації здобувачів, оцінювання її змістовності, обґрунтованості висновків і відповідності вимогам наскрізної програми практики;

- активна участь у проведенні настановчих, проміжних та підсумкових конференцій, а також у диференційованому оцінюванні діяльності здобувачів, формуванні об'єктивної підсумкової оцінки за результатами практики;

- складання аналітичного звіту про результати педагогічної практики, рівень сформованості професійних компетентностей здобувачів, труднощі, що виникали під час проходження практики, та пропозиції щодо вдосконалення її організації й методичного забезпечення;

- підготовка документації для оплати роботи керівників практики від базових закладів дошкільної освіти, своєчасне подання звітів та оформлення відповідних актів.

Керівник-методист виступає посередником між теорією і практикою, наставником і консультантом, який не лише контролює виконання завдань, але й створює умови для професійного становлення особистості здобувача, розвитку його творчого потенціалу, педагогічного мислення та готовності до самостійної, інноваційної діяльності у сфері дошкільної освіти.

Староста групи здобувачів-практикантів є організатором, координатором і комунікатором між учасниками освітнього процесу, керівниками-методистами, адміністрацією базового закладу дошкільної освіти та членами своєї групи. Її діяльність спрямована на забезпечення належної дисципліни, своєчасного інформування та ефективної взаємодії під час проходження педагогічної практики.

До основних обов'язків старости групи здобувачів-практикантів належать:

- ведення обліку відвідування здобувачами педагогічної практики, фіксація причин відсутності та інформування керівника-методиста про випадки порушення графіка роботи чи правил внутрішнього розпорядку бази практики;

- оперативне інформування здобувачів групи про повідомлення, розпорядження, графіки консультацій, семінарів, методичних зустрічей, змін у розкладі занять, визначених керівником-методистом або адміністрацією бази практики;

- виконання доручень керівника-методиста, пов'язаних з організаційним,

методичним чи комунікаційним забезпеченням практики;

- передача керівнику-методисту інформації щодо графіків проведення освітніх заходів, запланованих здобувачами, а також повідомлень про проведення відкритих або залікових занять, методичних семінарів, майстер-класів;

- організація взаємодії між здобувачами-практикантами та педагогами базового закладу, координація виконання колективних завдань, сприяння підтриманню позитивного мікроклімату в групі;

- сприяння формуванню культури ділового спілкування, взаємоповаги, відповідальності та корпоративної етики серед здобувачів, підтримання належного рівня дисципліни та академічної доброчесності під час проходження практики;

- організація роботи з підготовки, узагальнення та збору методичних матеріалів, наочних і дидактичних засобів навчання, створених здобувачами під час практики, для подальшої участі у виставці, педагогічній панорамі чи підсумковій конференції;

- підтримання постійного зв'язку з керівником-методистом, своєчасне інформування про успіхи, труднощі або проблемні ситуації, що виникають у здобувачів під час проходження практики, та сприяння їх оперативному вирішенню;

- допомога у підготовці групи до підсумкової конференції, у тому числі в узагальненні результатів роботи, підготовці презентацій, творчих матеріалів, виставкових експозицій і звітів;

- сприяння формуванню позитивного іміджу факультету та університету на базах проходження практики, дотримання етичних норм поведінки, академічної культури та стандартів професійної етики педагога.

Староста виступає ключовою фігурою групової комунікації, яка забезпечує злагоджену організацію освітнього процесу під час практики, сприяє розвитку лідерських, організаційних і комунікативних умінь здобувачів та створює умови для результативного виконання завдань педагогічної практики.

Оцінка компетентності здобувачів під час педагогічної практики

Оцінювання результатів педагогічної практики здійснюється на основі визначення рівня сформованості професійних, загальних і спеціальних компетентностей здобувачів, які відображають їх готовність до здійснення освітньої діяльності з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах сучасної системи дошкільної освіти **(конкретизовано у розділах II–III для кожного виду практики.)**.

У процесі педагогічної практики здобувач повинен демонструвати сформованість професійних компетентностей, що охоплюють такі ключові уміння й здатності:

- розуміти та визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету й завдання освітнього процесу, його зміст, форми, методи й засоби організації діяльності дітей від раннього віку до вступу до школи; аналізувати типові й індивідуальні особливості розвитку дітей раннього та дошкільного віку, закономірності їх пізнавального, емоційно-вольового, соціального та мовленнєвого становлення;

- планувати та проектувати освітній процес у закладах дошкільної освіти, з урахуванням вікових, індивідуальних і психофізіологічних особливостей дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами; прогнозувати результати педагогічного впливу, оцінювати ефективність освітніх стратегій, здійснювати моніторинг досягнень дітей відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти України;

- визначати завдання та зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку (ігрової, пізнавальної, мовленнєвої, художньо-творчої, трудової, рухової) на основі чинних освітніх програм, педагогічних концепцій і культурно-історичних традицій українського народу; реалізовувати освітній процес із урахуванням загальнолюдських моральних, естетичних, культурних і духовних цінностей;

- здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію з дітьми дошкільного віку, вибудовувати партнерські, довірливі й емоційно безпечні стосунки, що сприяють

розвитку самостійності, ініціативності, відповідальності та творчої активності дитини; застосовувати технології розвивального, діалогічного, емпатійного педагогічного спілкування;

- встановлювати ефективну педагогічну взаємодію з родинами вихованців, організовувати особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками, надавати їм консультативну допомогу, сприяти розвитку педагогічної культури сім'ї, утвердженню партнерських відносин між закладом освіти та родиною;

- проектувати й реалізовувати освітньо-виховні заходи міждисциплінарного спрямування, залучаючи фахівців суміжних галузей (психологів, логопедів, соціальних педагогів, медиків, арттерапевтів), батьків та представників громади для вирішення завдань всебічного розвитку, соціалізації та інклюзії дітей;

- володіти сучасними освітніми технологіями, зокрема ігровими, інтерактивними, проєктними, STEM/STEAM-технологіями, технологіями критичного мислення, цифровими та медіаосвітніми інструментами, використовувати ІКТ у плануванні, організації та рефлексії освітнього процесу;

- здійснювати педагогічну рефлексію – аналізувати власну діяльність, оцінювати її результативність, визначати сильні сторони та зони професійного вдосконалення, формувати індивідуальну траєкторію професійного зростання;

- дотримуватися етичних, правових та професійних норм педагогічної діяльності, принципів академічної доброчесності, педагогічного такту, толерантності, безпеки та гуманності у взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.

Таким чином, оцінка компетентності здобувачів передбачає комплексний підхід, що враховує не лише рівень теоретичних знань і практичних умінь, а й здатність до творчого застосування педагогічних технологій, рефлексії, етичної поведінки, командної взаємодії та готовності до інноваційної діяльності у сфері дошкільної освіти.

Після завершення основної освітньо-професійної програми спеціальності 012 «Дошкільна освіта» випускник повинен володіти системою професійних знань, умінь і навичок, що забезпечують його готовність до ефективної освітньої,

виховної, організаційно-методичної та дослідницької діяльності в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.

Здобувач освіти повинен уміти:

- застосовувати в професійній діяльності чинні нормативно-правові акти та державні стандарти освіти, зокрема Базовий компонент дошкільної освіти України, орієнтуючись на цілі, принципи та пріоритети сучасної освітньої політики держави;

- організовувати освітню роботу відповідно до комплексних і варіативних програм дошкільної освіти, забезпечуючи єдність навчального, виховного та розвивального процесів, а також їхню спрямованість на формування базових компетентностей дитини дошкільного віку;

- створювати сприятливе, безпечне й розвивальне середовище, що відповідає віковим, психофізіологічним і індивідуальним особливостям дітей; використовувати сучасні технології педагогічного менеджменту, ігрової, проєктної, інклюзивної та інтерактивної діяльності;

- здійснювати педагогічне спостереження, збір та аналіз даних про індивідуальний розвиток дитини, її освітні досягнення, соціальну адаптацію, психоемоційний стан; вести моніторинг індивідуального прогресу відповідно до освітніх результатів, визначених державними стандартами;

- розробляти та реалізовувати індивідуальні програми розвитку дітей з урахуванням їхніх освітніх потреб, інтересів і можливостей; володіти методиками адаптації освітнього середовища до потреб дітей з особливими освітніми потребами, застосовувати принципи універсального дизайну в освіті та розумного пристосування;

- забезпечувати збереження, зміцнення та підтримання психофізичного, емоційного і соціального здоров'я дітей, організовувати діяльність, спрямовану на формування здоров'язбережувальної компетентності, дотримання санітарно-гігієнічних, екологічних і безпекових норм;

- здійснювати ефективну взаємодію з родинами вихованців, налагоджувати партнерські стосунки з батьками, сприяти розвитку їхньої педагогічної культури,

підтримувати відкриту комунікацію на основі взаємоповаги, толерантності та співробітництва;

- співпрацювати з педагогічними колегами, фахівцями суміжних галузей (логопедами, психологами, соціальними педагогами, медиками), координувати з ними роботу з розвитку, навчання і виховання дітей, брати участь у діяльності педагогічних рад, методичних об'єднань, творчих груп;

- постійно підвищувати рівень професійної кваліфікації, здійснювати самоосвіту та професійне самовдосконалення, орієнтуватися у сучасних тенденціях педагогічної науки, цифрових технологіях, інноваційних підходах до дошкільної освіти;

- розуміти історичні закономірності становлення та розвитку системи дошкільної освіти, аналізувати педагогічні ідеї, концепції й системи минулого, творчо трансформувати їх потенціал у практику сучасного освітнього процесу;

- виявляти, розпізнавати та попереджати прояви булінгу (цькування) у дитячому колективі, застосовувати педагогічні прийоми профілактики, посередництва та ненасильницького спілкування, сприяти створенню безпечного психологічного клімату в групі;

- володіти комунікативною, соціальною та цифровою компетентностями, необхідними для ефективної педагогічної взаємодії, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, документуванні, плануванні, оцінюванні та презентації освітніх результатів;

- дотримуватися етичних норм освітньої діяльності, принципів академічної доброчесності, правових і моральних стандартів у роботі з дітьми, батьками, колегами, громадськістю; виявляти толерантність, відповідальність, ініціативність і гуманність у професійній поведінці.

Реалізація вищезазначених завдань і компетентностей забезпечує формування професійної готовності випускника до інноваційної, рефлексивної, гуманістично орієнтованої діяльності, спрямованої на гармонійний розвиток особистості дитини та підвищення якості дошкільної освіти в Україні.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення педагогічної практики здобувач вищої освіти здійснює узагальнення, систематизацію та аналітичну обробку матеріалів, зібраних упродовж практики та складає підсумковий звіт.

Звіт є важливим документом, що відображає результати професійної діяльності практиканта, ступінь сформованості його фахових компетентностей та готовності до самостійної роботи у сфері дошкільної освіти.

У звіті здобувач:

- подає аналіз усіх напрямів власної діяльності під час практики (освітнього, виховного, методичного, комунікативного, дослідницького тощо);

- характеризує повноту виконання завдань програми та їх відповідність встановленим критеріям;

- відображає власні досягнення, результати спостережень і творчі напрацювання, а також описує труднощі, проблемні ситуації та шляхи їх подолання;

- визначає нереалізовані ідеї, аналізує причини труднощів і недоліків у власній діяльності;

- формулює пропозиції щодо вдосконалення організації практики, власної професійної підготовки та планує напрями подальшого самовдосконалення.

Оцінювання результатів проходження педагогічної практики здійснюється комплексно – на основі системного аналізу навчально-професійної діяльності здобувача та узагальнення результатів спостереження за його роботою.

Під час оцінювання враховуються такі показники:

1. Якість виконання завдань практики – рівень професійної підготовленості, обґрунтованість і результативність виконаних видів роботи, творчий підхід до організації освітнього процесу, відповідність методик сучасним педагогічним вимогам.

2. Прояв професійно-особистісних якостей – дисциплінованість, відповідальність, пунктуальність, здатність організовувати власну діяльність, ініціативність, креативність, комунікативна культура, толерантність, здатність

до співпраці, уміння приймати педагогічно виважені рішення.

3. Рівень професійної взаємодії – здатність налагоджувати конструктивні стосунки з дітьми, батьками, педагогічним колективом; готовність надавати допомогу вихователям і працівникам базового закладу, виявляти педагогічну тактовність, емоційну зрілість і доброзичливість.

4. Оцінні судження та рецензії керівників-методистів, адміністрації та вихователів бази практики щодо якості, системності, творчого характеру та професійної культури діяльності здобувача.

5. Якість звітної документації – повнота, структурованість, аналітичність і логічність викладення матеріалів у щоденнику спостережень, індивідуальному плані, характеристиках дітей, конспектах занять, звітах і творчих матеріалах.

6. Рівень професійної рефлексії та самооцінки – здатність здобувача критично оцінювати власну діяльність, визначати сильні та слабкі сторони професійної підготовки, бачити перспективи розвитку власної педагогічної майстерності.

Підсумкове оцінювання результатів педагогічної практики проводиться у формі заліку, який виставляється за кожен її вид на основі:

- підсумкової співбесіди або захисту звіту;
- аналізу практичних напрацювань здобувача;
- висновків керівників від університету та бази практики;
- оцінних суджень комісії під час підсумкової конференції.

Під час підсумкової конференції здобувач має продемонструвати:

- рівень сформованості професійних компетентностей;
- уміння аналізувати власну діяльність і результати педагогічного впливу;
- здатність до творчого самовираження та рефлексії.

Залік із педагогічної практики є складовою загальної оцінки навчальних досягнень здобувача та враховується під час визначення його успішності, сформованості професійних компетентностей і рівня готовності до майбутньої фахової діяльності.

Шкала оцінювання

За 100 бальною шкалою	За національною шкалою		За шкалою ECTS
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно	FX
1-25			F

Педагогічна практика завершується проведенням підсумкової конференції, яка є важливою формою узагальнення, аналізу та рефлексії професійного досвіду здобувачів. Її метою є комплексна оцінка результатів практики, визначення рівня сформованості професійних компетентностей, а також обговорення шляхів удосконалення системи практичної підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти.

Підсумкова конференція виконує навчально-аналітичну, комунікативну, мотиваційну та рефлексивну функції, сприяючи формуванню в здобувачів здатності до самооцінки, узагальнення власного досвіду й професійного зростання.

У процесі конференції здобувачі:

- представляють результати власної діяльності у формі аналітичного звіту, мультимедійної презентації, портфолію, виставки методичних і дидактичних матеріалів;
- здійснюють узагальнений аналіз виконання завдань практики, розкривають досягнення, труднощі, проблеми та шляхи їх подолання;
- діляться ефективними формами, методами та прийомами педагогічної роботи, які продемонстрували позитивні результати у взаємодії з дітьми, колегами та батьками;
- обговорюють інноваційні педагогічні рішення, сучасні технології, цифрові інструменти та практики інклюзивного навчання, які застосовувалися під час

практики;

- презентують творчі проекти, власні дидактичні посібники, сценарії занять, дидактичні ігри, дослідницькі напрацювання, що свідчать про рівень сформованості їхньої професійної компетентності;

- формулюють пропозиції щодо вдосконалення організації, змісту та методичного супроводу практики, вносять рекомендації з оптимізації співпраці між закладами вищої та дошкільної освіти;

- беруть участь у професійних дискусіях, педагогічних панелях, обговореннях результатів, спрямованих на обмін досвідом і рефлексію професійного зростання.

Участь у підсумковій конференції є обов'язковим елементом звітності за результатами практики. Під час заходу оцінюються не лише зміст і якість виконаних завдань, а й уміння здобувача презентувати власний досвід, аргументовано аналізувати результати роботи, формулювати висновки, здійснювати самооцінку й професійне осмислення власної діяльності.

До участі у підсумковій конференції можуть бути запрошені керівники-методисти, представники адміністрації базових закладів дошкільної освіти, вихователі, психологи, методисти, студенти молодших курсів, що забезпечує міжпоколіннєву спадковість і професійну наступність у підготовці педагогічних кадрів.

Результати підсумкової конференції стають підґрунтям для аналітичних висновків факультетського керівника практики, формування рекомендацій щодо подальшого вдосконалення змісту, методів і організаційних форм практичної підготовки майбутніх вихователів.

РОЗДІЛ II

I. НАВЧАЛЬНІ ПРАКТИКИ

1.1. Зміст навчальної практики (ознайомлювальної)

I курс II семестр

Розробник: доцент Наталія Захарасевич

Навчальна практика (ознайомлювальна) у закладах дошкільної освіти є першим етапом системи практичної підготовки майбутніх вихователів, важливим компонентом оволодіння ними професійними знаннями та практичними уміннями.

Відповідно до освітньо-професійної програми та навчального плану навчальна практика (ознайомлювальна) у ЗДО для здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» проводиться у II семестрі впродовж 2 тижнів (3 кредити / 90 годин – з відривом від навчання) і спрямована на закріплення теоретичних знань, здобутих при вивченні нормативних та вибіркових освітніх компонентів.

Метою навчальної практики (ознайомлювальної) є формування у студентів цілісного уявлення про систему організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, поглиблення знань з фахових дисциплін, ознайомлення з особливостями діяльності педагогічних і допоміжних працівників закладу, сучасними методами, формами та засобами організації освітньої роботи з дітьми раннього і дошкільного віку, а також сприяння усвідомленню специфіки професійної діяльності вихователя.

Завдання навчальної практики:

1. сформувані уявлення студентів про сфери їх майбутньої професійної діяльності;
2. ознайомити із закладом дошкільної освіти, його типом, організацією діяльності, основними завданнями, функціями, які він виконує;
3. ознайомити з посадовими обов'язками представників адміністрації, вихователя закладу дошкільної освіти, переліком їх функціональних обов'язків;

4. ознайомити з організацією освітнього процесу в закладі дошкільної освіти (Статут ЗДО, річний план роботи ЗДО, комплексна програма, посадові інструкції працівників, розклад занять, план роботи вихователя, журнали обліку);
5. формувати вміння спостерігати та аналізувати освітній процес ЗДО, як закладу, що забезпечує всебічний розвиток особистості дитини дошкільного віку;
6. ознайомити студентів із формами, методами та змістом роботи у закладі дошкільної освіти;
7. ознайомити з роботою практичного психолога, вчителя-логопеда, музичного керівника, інструктора з фізичної культури, сестри медичної;
8. ознайомити з роботою допоміжного персоналу;
9. ознайомити з системою роботи закладу дошкільної освіти з батьками вихованців;
10. ознайомити здобувачів з матеріальною базою ЗДО з урахуванням сучасних вимог;
11. закріпити вміння вести записи спостережень, опрацьовувати й узагальнювати одержану в процесі спостережень інформацію, із належною повнотою відобразити її в щоденнику практики;
12. мотивувати студентів до розвитку професійно-значущих якостей, формування стійких моральних поглядів на професію вихователя, бажання працювати в закладі дошкільної освіти;
13. формувати професійний інтерес до педагогічної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти.

Компетентності , якими оволодівають здобувачі-практиканти

КЗ-4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

КЗ-6 Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9 Здатність здійснення безпечної діяльності.

Фахові компетентності (за стандартом вищої освіти України):

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Загальні компетентності за професійним стандартом

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (етична компетентність).

A1.3. Здатність до документування освітнього процесу

A2.3. Здатність організувати ігрову (провідну) та інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитино.

B1 – Психоемоційна

B1.1 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

B2.3 Здатність до командної взаємодії

G2.2 Здатність ефективно використовувати ІКТ та електронні освітні ресурси в професійній діяльності

Програмні результати навчання

ПР-02 – Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-04 - Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів

діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-06 - Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-09 - Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПР-22 - Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Практична підготовка здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми фахової підготовки майбутніх вихователів дітей раннього та дошкільного віку і забезпечує реалізацію компетентнісних вимог Державного стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня.

У процесі навчальної практики (ознайомлювальної) здобувачі повинні спостерігати за практичною реалізацією завдань всебічного виховання в умовах освітнього процесу закладу дошкільної освіти, аналізувати завдання, зміст та засоби педагогічних впливів, оцінювати стиль взаємодії вихователя з дітьми та рівень його методичної забезпеченості різними формами і методами організації дитячої діяльності. Крім того, студенти набувають умінь використовувати різні види діяльності як засіб виховання, встановлювати ефективний контакт з дітьми, залучати їх до різноманітних видів активності та закріплювати практичні навички застосування методів педагогічного дослідження, зокрема спостереження, бесіди та інтерв'ю.

Перед початком навчальної практики (ознайомлювальної) проводиться настановча конференція, під час якої факультетський керівник практики та керівники-методисти детально ознайомлюють здобувачів вищої освіти з основними завданнями та змістом практичної підготовки, її планом та структурою, а також з порядком оформлення необхідної документації, що

забезпечує систематичне відстеження результатів практики та формування професійних компетентностей студентів. У ході конференції також уточнюються методичні рекомендації щодо організації спостережень, проведення педагогічних досліджень і оформлення звітної документації, що сприяє формуванню у студентів цілісного уявлення про специфіку професійної діяльності в закладі дошкільної освіти.

Необхідною умовою допуску здобувача-практиканта до навчальної практики є проходження ним медичного огляду та оформлення за його результатами медичної книжки.

У період проходження педагогічної практики практиканти зобов'язані:

- виконувати правила внутрішнього розпорядку ЗДО, розпорядження адміністрації закладу дошкільної освіти та керівників-методистів практики, слідкувати за суворим дотриманням правил техніки безпеки та охорони праці, бути прикладом ввічливості, організованості, дисциплінованості та працелюбності;

- виконувати всі види робіт, передбачених програмою педагогічної практики; сумлінно готуватися до проведення дорученої освітньої роботи з дітьми; дослідницької діяльності;

- підготувати колективну медіа-презентацію про заклад дошкільної освіти та своє перебування на практиці;

- вести щоденник практики за встановленою формою;

- скласти звіт щодо проходження навчальної практики, у якому відобразити особисті спостереження та висновки стосовно організації та функціонування освітнього середовища, створеного для всебічного розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку, а також оцінити ефективність педагогічних підходів, методів і форм роботи, що забезпечують реалізацію завдань дошкільної освіти.

ТИЖДЕНЬ 1

ТЕМА: Заклад дошкільної освіти – початкова ланка системи освіти України.
Завдання ЗДО і загальний зміст роботи.

ФОРМИ РОБОТИ: знайомство з закладом дошкільної освіти, бесіда із директором, вихователем-методистом, вихователями груп, відвідання груп раннього і дошкільного віку.

МЕТОДИКА РОБОТИ:

1. При знайомстві з закладом дошкільної освіти здобувачі ведуть записи за таким планом: розташування приміщень, їх призначення, обладнання і використання; ігрові площадки, загальні приміщення.

2. В розмові із директором, вихователем-методистом ознайомлюються з основними напрямками діяльності закладу дошкільної освіти, актуальними завданнями і принципами роботи, їх посадовими обов'язками.

3. Під час відвідування груп з'ясовують функціональні обов'язки вихователя, особливості організації освітньої діяльності, матеріального середовища групи. Знайомляться з віковим складом дітей.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. До якого типу відноситься заклад дошкільної освіти?
2. Чи відповідає даний заклад дошкільної освіти вимогам?
3. Чим пояснюється наявність і розташування основних приміщень?
4. Наявність загальносадкових приміщень і кімнат групового осередку.
5. Які з напрямів роботи даного закладу дошкільної освіти можна визначити як ведучі?

6. В чому виражається віковий принцип організації життєдіяльності дітей?

7. Яка роль вихователя як організатора освітнього процесу в ЗДО?

ТЕМА: Педагогічний колектив, медичний та допоміжний персонал, їх функціональні обов'язки.

ФОРМИ РОБОТИ: практичне знайомство із посадовими обов'язками всіх працівників ЗДО. Збір і аналіз фактичного матеріалу в закладі дошкільної освіти.

ЗАВДАННЯ: Провести бесіду із адміністрацією ЗДО.

МЕТОДИКА РОБОТИ:

В розмові із директором та вихователем-методистом ознайомитися:

- з посадовими обов'язками директора закладу дошкільної освіти, зі специфікою його роботи.

- з посадовими обов'язками вихователя-методиста закладу дошкільної освіти переліком його функціональних обов'язків.

- з роботою практичного психолога, музичного керівника.

- з роботою допоміжного персоналу.

- з системою роботи закладу дошкільної освіти з батьками вихованців.

- з призначенням закладу дошкільної освіти.

- актуальними завданнями і принципами роботи.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Які обов'язки директора та вихователя-методиста ЗДО?
2. Чи є в ЗДО додаткові гуртки?
3. Скільки груп?
4. Яка особливість даного ЗДО?
5. Перспективи ЗДО?
6. Як саме проводиться робота з батьками?

ТИЖДЕНЬ 2.

ТЕМА: Методи педагогічних досліджень.

ФОРМИ РОБОТИ: практичне знайомство з методами досліджень. Збір і аналіз фактичного матеріалу в закладі дошкільної освіти.

ЗАВДАННЯ: Провести спостереження за однією рольовою грою дошкільнят.

МЕТОДИКА РОБОТИ:

Під час спостереження за грою слід записати:

1. Тему гри, дату, місце проведення, оточення в якому проходить гра.
2. Записати імена дітей, які беруть участь в грі, їх вік.
3. Записати тривалість гри.
4. Відмітити, які предмети, іграшки використовувались в процесі гри; особливо відзначити, яка буде «заміна» предметів.

5. Чи була попередня домовленість дітей про тему гри, ролі. Чи були суперечки через вибір ролей, чи був підготовлений ґрунт для гри до її початку?
6. Що є центральним змістом гри?
7. Які ролі виконують діти?
8. Які дії і в якій послідовності виконують діти? Чи є порушення логіки дій і правил гри?
9. Чи був порушений зміст гри?
10. Описати стосунки дітей, які виникають в момент гри?

Спостереження проводиться в трьох вікових групах.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. В якій мірі гра відображає навколишню дійсність?
2. Яка роль дій і мови в розвитку і збереженні гри?
3. Яка роль предметів і іграшок в розвитку і збереженні гри?
4. Розвиток сюжету в дитячій грі?
5. Роль вихователя в розвитку гри на різних вікових етапах.

ТЕМА: Освітня робота з дітьми дошкільного віку.

ФОРМИ РОБОТИ: спостереження ранкової гімнастики, самостійної гри дітей, індивідуальної роботи з дітьми, чергування, занять з різних розділів програми, прогулянок, рухливих ігор.

МЕТОДИКА РОБОТИ:

1. Здобувачі розподіляються по вікових групах, ведуть спостереження за діяльністю дітей і вихователя, фіксуючи способи організації життєдіяльності дітей, поведінку окремих дітей, прийоми організації дитячої діяльності вихователем, індивідуальну роботу педагога з дітьми.
2. Обговорення освітньої роботи з дітьми різних вікових груп за записами спостережень.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. На основі записів, зроблених під час спостережень охарактеризуйте особливості навчально-виховної роботи в різних вікових групах.
2. Як проявляються особливості поведінки окремих дітей?

3. Як здійснює вихователь завдання індивідуальної роботи з дітьми?
4. Оцініть відповідність способів організації життєдіяльності дітей їх віку.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після завершення практики здобувачі здають керівнику-методисту практики (кафедра теорії і методики дошкільної і спеціальної освіти) такі **документи:**

1. Характеристику на підгрупу здобувачів, які проходили навчальну практику (ознайомлювальну), завірену гербовою печаткою директором закладу дошкільної освіти.
2. Звіт здобувача про проходження навчальної практики (ознайомлювальної).
3. Щоденник навчальної практики (ознайомлювальної).
4. Два конспекти ігор з роздатковим матеріалом (дидактична, рухлива).
5. Медіа-презентацію про заклад дошкільної освіти (продемонструвати власні професійні спостереження і рефлексію щодо отриманого досвіду).

Вимоги до оформлення:

1. *Характеристику на підгрупу здобувачів, які проходили навчальну практику (ознайомлювальну).* Характеристика складається завідувачем ЗДО на групу здобувачів, які проходили навчальну практику. Характеристика повинна бути завірена підписом директора і печаткою ЗДО.
2. *Звіт здобувача про проходження навчальної практики (ознайомлювальної)* передбачає відображення діяльності здобувача під час практики, його вражень, характеристику труднощів з якими зустрівся здобувач. Звіт складається кожним здобувачем-практикантом індивідуально (*Додаток Б*).
3. *Щоденник навчальної практики (ознайомлювальної)* є контрольним документом, за яким керівники практики простежують хід педагогічної практики здобувача-практиканта. Щоденник подається у рукописному вигляді, в якому здобувач фіксує спостереження за педагогічною діяльністю вихователя,

планування освітньої роботи з дітьми. Ведення практикантом щоденника сприяє аналізу й усвідомленню його педагогічної діяльності в ЗДО.

Щоденник педагогічної практики – це обов’язковий документ, зміст якого враховується при її оцінюванні. Педагогічний щоденник заповнюється щодня, завжди знаходиться в здобувача й перевіряється впродовж усієї практики. Зразок оформлення щоденника педагогічної практики представлено у *Додатку В*.

4. *Розгорнутий конспект проведення рухливої гри з роздатковим матеріалом.* У конспекті необхідно вказати: Завдання: 1. Удосконалювати, закріплювати ...

2. Розвивати ...

3. Виховувати...

Фізкультурний інвентар:

Основні рухи:

Темп:

Організаційно-методичні вказівки:

Розгорнутий конспект проведення дидактичної гри з роздатковим матеріалом. У конспекті необхідно вказати: Завдання: 1. Удосконалювати, закріплювати ...

2. Розвивати ...

3. Виховувати...

Дидактичний матеріал або обладнання:

Організаційно-методичні вказівки:

5. *Колективна медіа-презентація про заклад дошкільної освіти та перебування здобувача на практиці,* в якій важливо відобразити результати проходження навчальної практики, виконання практичних завдань, продемонструвати власні професійні спостереження і рефлексію щодо отриманого досвіду. Завдання виконують здобувачі підгрупи.

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИКАНТА-ЗДОБУВАЧА

Результати навчальної практики (ознайомлювальної) здобувачів першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти оцінюються в межах 50-100 балів. Матеріали зберігаються на випусковій кафедрі теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- володіння змістом освітніх компонентів, які є підґрунтям для педагогічної діяльності;
- рівень сформованості професійно-значущих особових якостей;
- володіння етичними нормами взаємин з дитиною, батьками, співробітниками закладу, однокурсниками, керівниками;
- сформованість професійних умінь;
- творчий рівень виконання завдань практики;
- науковий рівень доповіді на підсумковій науково-практичній конференції.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1.2. Зміст навчальної практики в групах дітей раннього і дошкільного віку

II курс III семестр

Розробник: доцент Ірина Скоморовська

Навчальна практика в групах дітей раннього та дошкільного віку є складовою системи практичної підготовки майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти, важливою ланкою оволодіння ними відповідними компетентностями, професійними знаннями та практичними вміннями.

Відповідно до освітньої програми та навчального плану навчальна практика в групах дітей раннього та дошкільного віку для здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» проводиться у III семестрі впродовж 4 тижнів (6 кредитів / 180 годин – з відривом від навчання) і спрямована на закріплення теоретичних знань, здобутих при вивченні освітніх компонентів.

Метою навчальної практики в групах дітей раннього та дошкільного віку є формування у здобувачів уявлення про педагогічну діяльність та організацію освітнього процесу ЗДО; ознайомлення з сучасним станом роботи ЗДО, змістом, формами й методами діяльності вихователя (у різних вікових групах), музичного керівника, вихователя з фізичного виховання, помічника вихователя; підготовка до подальшої виробничої практики.

Завдання практики:

1. Ознайомити здобувачів з закладом дошкільної освіти, комплектуванням груп раннього та дошкільного віку, специфікою організації та здійсненням освітнього процесу в різних вікових групах.

2. Формувати вміння спостерігати та аналізувати освітній процес в ЗДО, як закладу, що забезпечує всебічний розвиток особистості дитини.

3. Формувати вміння спілкуватися з дітьми, враховуючи їх вікові особливості та можливості.

4. Ознайомити здобувачів з матеріальною базою ЗДО з урахуванням сучасних вимог.

5. Закріпити вміння вести записи спостережень, опрацьовувати й узагальнювати одержану в процесі спостережень інформацію, із належною повнотою відобразити її в щоденнику практики.

Компетентності

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-9. Здатність здійснення безпечної діяльності.

Фахові компетентності (за стандартом вищої освіти України):

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо- мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПРН-11 Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПРН-17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та

особистісно- і соціально визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПРН-22 Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку. зорієнтоване спілкування з батьками.

Загальні компетентності (за професійним стандартом):

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.03 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження 6 національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (етична компетентність).

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

A2 – Організаційна

A2.1. Здатність забезпечувати здобуття освіти державною мовою

A2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) та інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

B1 – Здоров'язбережувальна

B1.1. Здатність організовувати фізично безпечне освітнє середовище.

B1.2. Здатність організовувати психологічно безпечне освітнє середовище.

B1 – Психоемоційна

B1.1 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

V1.2. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

V2 – Педагогічне партнерство

V2.1. Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності.

V.2.2. Здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах партнерства та взаємної відповідальності.

V3 – Морально-етична

V3.1. Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г1 - Здатність до навчання впродовж життя.

Г1.2. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту

Г2 – Інформаційно-комунікаційна

Г2.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі

Г2.2. Здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) та електронні освітні ресурси в професійній діяльності

Г2.3. Здатність дотримуватися правил безпечної поведінки в цифровому середовищі.

Організація та проведення практики

Навчальна практика включає спостереження педагогічної діяльності у групах дітей раннього та дошкільного віку ЗДО та поступове залучення здобувачів до проведення режимних процесів та ігор-занять відповідно до освітніх напрямів: особистість дитини, дитина в сенсорно-пізнавальному просторі, дитина в природному довкіллі, гра дитини, дитина в соціумі, мовлення дитини, дитина у світі мистецтва; а також до організації та проведення різних видів дозвілля в другу половину дня.

З метою активної підготовки до практики попередньо проводиться настановча конференція (нарада), під час якої здобувачі детально

ознайомлюються з завданнями, змістом, планом практики, вимогами до оформлення документації.

Для проходження практики академічна група студентів розподіляється на підгрупи з 8-10 осіб, які направляються у ЗДО, де методист розподіляє студентів по одному на групу дітей раннього або дошкільного віку.

Необхідною умовою допуску здобувача-практиканта до навчальної практики є проходження ним медичного огляду та оформлення за його результатами медичної книжки.

На період практики в кожній підгрупі здобувачів призначається староста, яка веде облік відвідування здобувачів, організовує і координує роботу підгрупи, виконує доручення керівника, методистів, адміністрації та працівників базового освітнього закладу щодо організації та перебігу практики.

Здобувачі вищої освіти повинні знаходитися в ЗДО 6 годин щоденно. Відповідно до розкладу режимних процесів у першій половині дня студент-практикант виконує завдання практики з 8:00 до 14:00, у другій половині дня – з 12:00 до 18:00.

У випадку виникнення проблем зі здоров'ям чи інших непередбачених обставин студентам-практикантам слід терміново повідомити адміністрацію закладу дошкільної освіти, вихователя, керівника-методиста від ЗВО про причини відсутності. Факультетському керівникові практики подати відповідні документи, які засвідчують достовірність фактів.

Зміст навчальної практики на II курсі

Вид роботи	Години
ЗМ 1. Заклад дошкільної освіти – початкова ланка системи освіти України. (Вид роботи: ознайомлення із завданнями та змістом роботи ЗДО).	45 год.
ЗМ 2. Посадові обов'язки вихователя ЗДО. Планування вихователем роботи в ЗДО. (Вид роботи: Ознайомлення з документацією, яку веде вихователь).	45 год.

ЗМ 3. Спостереження за організацією самостійної та ігрової діяльності дітей раннього і дошкільного віку.	45 год.
ЗМ 4. Освітня робота з дітьми раннього та дошкільного віку. Спостереження за взаємодією сім'ї і дошкільного закладу у вихованні дітей	45 год.

ТИЖДЕНЬ 1 (ЗМ 1)

ТЕМА: Заклад дошкільної освіти – початкова ланка системи освіти України. Завдання і загальний зміст роботи ЗДО. Розвивальне середовище ЗДО.

ФОРМИ РОБОТИ: знайомство з адміністрацією та вихователями ЗДО, бесіда із директором та методистом ЗДО, відвідування груп раннього та дошкільного віку, вивчення принципів організації середовища ЗДО.

ТИЖДЕНЬ 2 (ЗМ 2.)

ТЕМА: Посадові обов'язки вихователя ЗДО. Планування вихователем роботи в ЗДО. Ознайомлення з документацією, яку веде вихователь.

ФОРМИ РОБОТИ: ознайомлення з документацією, яку оформляє вихователь груп раннього та дошкільного віку, вивчення видів обов'язкового планування роботи та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу у відповідній групі ЗДО.

ТИЖДЕНЬ 3 (ЗМ 3)

ТЕМА: Спостереження за організацією освітнього процесу в ЗДО та ігровою діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

ФОРМИ РОБОТИ: спостереження за організацією самостійної та ігрової діяльності дітей раннього та дошкільного віку.

ТИЖДЕНЬ 4 (ЗМ 4)

ТЕМА: Освітня робота з дітьми раннього та дошкільного віку. Спостереження за взаємодією сім'ї і дошкільного закладу у вихованні дітей

ФОРМИ РОБОТИ: спостереження ранкової гімнастики, самостійної гри дітей, індивідуальної роботи з дітьми, чергування, занять з різних розділів

програми, прогулянок, рухливих ігор. Спостереження за роботою вихователя щодо організації взаємодії з сім'ями вихованців.

Підведення підсумків практики

За результатами проходження практики студенти здають на кафедру таку документацію:

6. Характеристику на здобувачів освіти, які проходили навчальну практику, завірену директором закладу дошкільної освіти.
7. Звіт здобувача про проходження навчальної практики.
8. Щоденник навчальної практики.
9. Розгорнутий конспект проведення рухливої гри з роздатковим матеріалом.
10. Розгорнутий конспект проведення режимного моменту.
11. Розгорнутий конспект проведення дидактичної гри з роздатковим матеріалом.
12. Спостереження й організація ігрової діяльності дітей.
13. Аналіз спостережень за взаємодією сім'ї й ЗДО у вихованні дітей.

Вимоги до оформлення:

1. Характеристику на підгрупу студентів (для студентів заочної форми характеристика складається на кожного студента індивідуально), які проходили навчальну практику. Характеристика складається директором ЗДО на групу студентів, які проходили навчальну практику. Характеристика повинна мати підпис і печатку директора ЗДО.

2. Звіт студента про проходження навчальної практики передбачає відображення діяльності студента під час практики, його вражень, характеристика труднощів з якими зустрівся студент-практикант. Звіт складається кожним студентом індивідуально.

3. Щоденник навчальної практики є контрольним документом, за яким керівники практики простежують хід педагогічної практики студента-практиканта. Щоденник подається у рукописному (або друкованому) вигляді, у

ньому студент фіксує спостереження за педагогічною діяльністю вихователя, планування навчально-виховної роботи з дітьми. Ведення практикантом щоденника сприяє аналізу й усвідомленню його педагогічної діяльності в ЗДО.

Підсумки практики підводяться на звітній конференції. Оцінка з практики враховується нарівно з іншими оцінками, які характеризують успішність здобувача. Результати складання заліку з практики заносяться в екзаменаційну відомість, виставляються в заліковій книжці і в журнал обліку успішності. Керівник практики інформує адміністрацію закладу освіти щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп здобувачів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики і з інших питань організації і проведення виробничої практики.

Контроль та оцінювання практичної діяльності практиканта-здобувача

Результати виробничої практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти оцінюються в межах 1-100 балів, матеріали зберігаються на випусковій кафедрі теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти.

Вид контролю – залік.

Максимальна оцінка – 100 балів

Розподіл балів за змістовими модулями

Розподіл балів						Сума
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	Підсумкове оцінювання (звітна документація, підсумкова конференція)		
				оформлення матеріалів практики	захист матеріалів практики	
10	10	10	10	10	50	100

Критерії оцінювання:

- a. володіння матеріалом навчальних дисциплін, які є підґрунтям для педагогічної діяльності;
- b. рівень сформованості професійно значущих особових якостей;
- c. володіння етичними нормами взаємин з дитиною, батьками, співробітниками закладу, однокурсниками, керівниками;
- d. сформованість професійних умінь;
- e. творчий рівень виконання завдань практики;
- f. науковий рівень доповіді на підсумковій науково-практичній конференції.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗДІЛ ІІІ

ІІ. ВИРОБНИЧІ ПРАКТИКИ

2.1. Зміст виробничої практики в групах дітей раннього віку

ІІ курс ІV семестр

Розробники: професор Людмила Мацук

доцент Надія Лазарович

За навчальним планом підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку виробнича практика здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта у групах дітей раннього віку проводиться у ІV навчальному семестрі (9 кредитів ECTS/ 270 годин, тривалість практики – 6 тижнів із відривом від навчання).

Мета виробничої практики – поглибити знання студентів-практикантів щодо специфіки діяльності ЗДО, умови і способи організації освітнього процесу в групах дітей раннього віку, сформувані практичні навички та уміння проводити різні форми роботи, режимні процеси з дітьми раннього віку

Завдання виробничої практики:

- закріпити та поглибити знання студентів про вікові особливості раннього дитинства та особливості роботи з дітьми;
- формувані у майбутніх вихователів вміння спостерігати, аналізувати своєрідність освітнього процесу в групах раннього віку, оцінювати його ефективність;
- вчити помічати зміни в розвитку дитини під впливом педагогічних дій, користуватися різними методиками для виявлення фізичного, розумового, морального, естетичного розвитку дітей;

- формувати у здобувачів дошкільної освіти вміння спілкуватися з дітьми означеного віку, організовувати та проводити основні форми роботи та окремі режимні процеси, спостереження, ігри;

- формувати у майбутніх фахівців дошкільної освіти вміння надавати педагогічну допомогу батькам.

Під час виробничої практики в групах дітей раннього віку майбутні вихователі оволодівають первинними навичками професійної діяльності, зокрема:

- встановлювати взаємозв'язки між теоретичними положеннями, даними експериментальних досліджень та практичною роботою закладу дошкільної освіти щодо розвитку дітей раннього віку;

- самостійно спостерігати, аналізувати освітній процес в групах дітей раннього віку, визначати актуальні аспекти в роботі вихователя, свого товариша, усвідомлювати можливості оптимізації освітнього процесу з урахуванням результатів діагностики;

- вести записи у щоденнику, оформляти документацію за результатами виробничої практики;

- самостійно складати психолого-педагогічну характеристику на дитину раннього віку;

- проводити хронометраж самостійної діяльності дітей раннього віку.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здатність здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні (фахові компетентності)

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально- етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПРН-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-02 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-04 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-05 Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПРН-06 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПРН-09 Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПРН-12 Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-14 - Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПРН-17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПРН-18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно- екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПРН-20 Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПРН-22 Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

Програмні компетентності (за професійним стандартом)

Програмні компетентності (за професійним стандартом)

ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.03 – Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК.05 – Здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою, планувати й управляти культурними та соціальними проектами, критично мислити (підприємницька компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності поваги до різноманітності та мультикультурності (етична компетентність).

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу

A1 – Прогностична

A1.1. Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу

A1.2. Здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу

A1.3. Здатність до документування професійної діяльності.

A2 – Організаційна

A2.1. Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти державною мовою

A2.2. Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти.

A2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

A3. Оцінювально-аналітична

A.3.1. Здатність здійснювати та інтерпретувати результати моніторингу якості освітньої діяльності для адаптації та коригування освітнього процесу відповідно до можливостей та потреб здобувачів освіти

A.3.2. Здатність визначати рівень сформованості компетентностей у здобувачів освіти відповідно до державного стандарту дошкільної освіти

A.4. Предметно-методична

A.4.1. Здатність формувати у здобувачів освіти ключові компетентності відповідно до державного стандарту

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

B1 – Здоров'язбережувальна

B1.1. Здатність організовувати фізично безпечне освітнє середовище.

B1.2. Здатність організовувати психологічно безпечне освітнє середовище.

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

B1 – Психо-емоційна

B1.1 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

V1.2. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

V2 – Педагогічне партнерство

V2.1. Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності.

V2.3. Здатність до командної взаємодії.

V3 – Морально-етична

V.3.1. Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення

G1 - Здатність до навчання впродовж життя

G1.1. Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

G2 – Інформаційно-комунікаційна

G2.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі

G2.2. Здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) та електронні освітні ресурси в професійній діяльності

G2.3. Здатність дотримуватися правил безпечної поведінки в цифровому середовищі.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Перед початком практики проводиться настановча конференція, здобувачів вищої освіти ознайомлюють з програмою практики: керівники роз'яснюють мету, формують конкретні завдання, інформують про зміст діяльності під час проходження практики, форму звітності, критерії оцінювання тощо. Роботу здобувачів під час практики визначає керівник-методист та узгоджує з правилами внутрішнього розпорядку закладу дошкільної освіти. На період практики в кожній підгрупі здобувачів призначається староста, яка веде облік відвідування здобувачів, організовує і координує роботу підгрупи, виконує доручення керівника, методистів, адміністрації та працівників базового

освітнього закладу щодо організації та перебігу практики, інформує практикантів про консультації, семінари.

Послідовність реалізації окреслених завдань здобувач визначає в індивідуальному плані проходження практики. Його складають у перші дні практики і затверджують викладач-методист та керівник бази практики (вихователі, спеціалісти управління освіти, викладачі кафедри). Кожен студент працює відповідно до індивідуального плану.

Упродовж виробничої практики студенти-практиканти ведуть щоденник педагогічних спостережень, у якому фіксують інформацію, необхідну для виконання завдань практики, висвітлюють хід їх виконання (відповідно до індивідуального плану проходження практики), роботу зі складання психолого-педагогічної характеристики на дитину, з вивчення та аналізу документації ЗДО. Матеріали щоденника використовують для звіту про роботу, виконану під час практики.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» проходять практику на базі ЗДО, які самостійно обирають за погодженням з випускною кафедрою. У разі неможливості самостійно визначити базу практики, студенти звертаються до факультетського керівника практики з проханням про вибір відповідного ЗДО.

Здобувачі 2 курсу проходять виробничу практику в групах дітей раннього віку ЗДО на посаді вихователя. Після прибуття на місце проходження практики студенти-практиканти спільно з керівником-методистом складають індивідуальний календарний план проходження виробничої практики в групах дітей раннього віку, згідно її завдань.

Під час виробничої практики в ЗДО здобувачі 2 курсу ознайомлюються зі змістом роботи директора ЗДО, методиста, вихователя в групах дітей раннього віку, веденням документації, роботи з батьками.

Основну частину часу майбутні вихователі проводять у групах дітей раннього віку, де спостерігають за особливостями їх розвитку, аналізують

організацію педагогічного процесу. Студенти-практиканти готують та проводять самостійно окремі режимні процеси, ігри та заняття з дітьми раннього віку; виготовляють наочність для занять, ігор і повсякденного життя; приймають участь у різних формах роботи з вихователями та роботи з батьками. Результати роботи записують у щоденнику спостережень.

Організація практики впродовж дня:

Спостереження за дітьми 1-1,5 год.;

Робота з дітьми в парі з вихователем 3-4 год;

Вивчення документації 1-1,5 год.

Змістовий модуль 1: Спостереження й аналіз педагогічної діяльності вихователя групи дітей раннього віку

Тема 1. Ознайомлення із закладом дошкільної освіти, організацією його роботи.

Тема 2. Спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя-наставника.

Тема 3. Спостереження і аналіз занять з різних розділів програми ЗДО: комплексні, комбіновані, тематичні, інтегровані, фронтальні, групові, індивідуальні, а також розваг, тематичних свят, роботи з батьками тощо.

Форма звіту: щоденник спостережень.

Змістовий модуль 2: Самостійне виконання студентами-практикантами обов'язків вихователя

Тема 4. Самостійне виконання студентами-практикантами обов'язків вихователя.

Тема 5. Складання та проведення пробних залікових занять, режимних моментів, світ, розваг, оздоровчих заходів з дітьми групи раннього віку.

Тема 6. Робота з батьками, укладання консультацій для батьків.

Форма звіту: конспекти занять, щоденник спостережень.

Змістовий модуль 3: Вивчення особистості дітей раннього віку та проведення психолого-педагогічної діагностики

Тема 7. Організаційно-педагогічна робота з дітьми групи раннього віку.

Тема 8. Написання психолого-педагогічної характеристики на вихованця (-ку) дитини раннього віку.

Форма звіту: психолого-педагогічна характеристика вихованця (-ку) групи, щоденник спостережень.

Змістовий модуль 4: Проведення відкритих залікових занять, оформлення звітної документації

Тема 9. Проведення відкритих залікових занять, режимних моментів в групі дітей раннього віку.

Форма звіту: конспекти відкритих залікових занять, режимних моментів, протоколи їх обговорення, щоденник спостережень, виставка- конкурс, презентація матеріалів, фотозвіт.

Календарний розподіл завдань практики

I тиждень

1. Ознайомлення з освітнім процесом ЗДО, зустріч із директором, методистом, закріплення студентів-практикантів за вихователями груп ЗДО.
2. Ознайомлення з перспективним і календарним планом вихователя групи раннього віку.
3. Спостереження за навчально-виховним процесом (заняття, режимні процеси, свята, розваги, ігри).
4. Спостереження за всебічним розвитком дітей у групах раннього віку.
5. Ведення щоденників практики.

II тиждень

1. Спостереження за однією дитиною групи з метою написання психолого-педагогічної характеристики.
2. Укладання картотеки методичної літератури для проведення занять, ігор з дітьми.
3. Підготовка до занять та їх проведення з фахових методик, написання конспектів, виготовлення наочності.
4. Проведення пробних режимних процесів, ігор.
5. Ведення щоденників практики.

III – VI тижні

1. Проведення консультацій з вихователями, методистом щодо організації залікових занять, ігор, окремих режимних моментів.
2. Проведення залікових занять, окремих режимних процесів, ігор.
3. Відвідування та обговорення студентами-практикантами залікових занять та режимних процесів.
4. Проведення консультацій з вихователями щодо оформлення конспектів проведених занять, ігор, окремих режимних процесів, консультацій для батьків.
5. Написання психолого-педагогічної характеристики на дитину.
6. Оформлення документації.
7. Участь у проведенні підсумків виробничої практики на педагогічній раді в ЗДО. Написання звіту про проходження практики.
8. Ведення щоденників практики.

Індивідуальні завдання

1. Розробка та виготовлення наочних матеріалів для роботи з дітьми раннього віку.
2. Складання психолого-педагогічної характеристики на вихованця групи раннього віку.

3. Складання конспектів залікових занять, режимних процесів для дітей раннього віку, консультацій для батьків.

4. Ведення щоденника індивідуальних спостережень за освітнім процесом в групі дітей раннього віку ЗДО впродовж виробничої практики.

5. Написання звіту про проходження виробничої практики в групі дітей раннього віку.

ЗВІТНІ МАТЕРІАЛИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення практики здобувач у встановлений термін здає на кафедру відповідну документацію.

1. Щоденник педагогічних спостережень.
2. Психолого-педагогічну характеристику на дитину.
3. Звіт про виробничу практику в групах дітей раннього віку.
4. 4 конспекти залікових занять з дітьми раннього зі сенсорно-пізнавального розвитку, художньо-естетичний розвиток, мовленнєвого спілкування, ознайомлення з природнім довкіллям (та додатково на вибір: ознайомлення з соціумом, фізичний розвиток).
5. Конспект проведення режимного процесу в ЗДО з дітьми раннього віку (I і II половина дня)
6. Консультація для батьків.
7. Конспект проведення ігор (рухливої, гри-драматизації, дидактичної та ін.).
8. Характеристика на здобувача, завірена керівником (директором) ЗДО, гербовою печаткою, оцінка (відмінно або добре, або задовільно).

Вимоги до документації

Документи оформляється відповідно до вимог, викладених у пропонованих методичних рекомендаціях.

Звітні документи подаються в електронному варіанті (нумерація сторінок вгорі, шрифт 14 Times New Roman, міжрядковий інтервал 1,5; поля: зліва - 2 см, праворуч - 2 см, зверху - 2 см, знизу - 2 см):

- титульний лист (додаток 1);
- щоденник проходження практики (додаток 2);
- конспекти проведення залікових занять (додаток 3);
- протоколи обговорення кожного заняття (додаток 4);
- конспекти проведення режимного моменту (додаток 5)
- психолого-педагогічна характеристика на дитину (додаток 6)
- звіт (додаток 7);
- характеристика (додаток 8).

Контроль та оцінювання результатів виконання програми виробничої практики в групах дітей раннього віку здійснюється керівниками практики під час самостійного виконання здобувачами завдань практики. У період проходження практики майбутні вихователі готують звітну документацію відповідно до методичних рекомендацій та програми практики.

Після закінчення виробничої практики проводиться атестація у формі заліку.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Підсумки практики оприлюднюються на звітній конференції. Форму проведення визначає факультетський керівник практики.

Результати складання заліку з практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в індивідуальний план студента і в журнал обліку успішності.

Керівник-методист практики інформує адміністрацію закладу дошкільної освіти щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп здобувачів, які будуть проходити практику.

Примітка: у випадку проблем зі здоров'ям чи інших непередбачених обставин студентам-практикантам слід терміново повідомити адміністрацію

закладу дошкільної освіти, вихователя, керівника-методиста від ЗВО про причини відсутності. Факультетському керівнику практики подати відповідні документи, які засвідчують достовірність фактів.

Оцінювання результатів. Результати виробничої практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти оцінюються в межах 100 балів, матеріали зберігаються на випусковій кафедрі теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти.

Розподіл балів за змістовими модулями

Кількість балів						Сума	
Модуль 1 поточне тестування				Модуль 2 (ІНДЗ)	підсумкове оцінювання (звітна документація, підсумкова конференція)		100
ЗМ-I Теми 1-3	ЗМ-II Теми 4-6	ЗМ-III Теми 7-8	ЗМ-IV Тема 9		Оформлен-ня матеріалів прак- тики	захист матеріалів практики	
10	10	10	10		10	40	

Критерії оцінювання:

- володіння матеріалом навчальних дисциплін, які є підґрунтям для педагогічної діяльності;
- рівень сформованості професійно-значущих особових якостей;
- володіння етичними нормами взаємин з дитиною, батьками, співробітниками закладу, однокурсниками, керівниками;
- сформованість професійних умінь;
- творчий рівень виконання завдань практики;
- презентація матеріалів практики на підсумковій науково-практичній конференції.

Для оцінки ефективної практичної підготовки здобувача, відповідно до критеріїв, керівник-методист може використовувати наступні форми роботи:

- інтерв'ювання практикантів, бесіди з ними;
- анкетування здобувачів;
- відвідування відкритих виховних та залікових заходів та їх аналіз;
- обговорення відеозаписів проведених занять та режимних процесів;
- аналіз та оцінка творчих робіт практиканта;
- обговорення підготовленого виступу і презентаційних матеріалів на підсумковій конференції.

У разі незадовільної загальної оцінки з практики, яку найчастіше здобувач отримує за несистематичне відвідування місця проходження практики, порушення правил внутрішнього розпорядку закладу, невиконання індивідуального плану, здобувачу може бути запропоновано повторний курс практичної підготовки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Виробнича практика завершується підсумковою конференцією, на якій здобувачі звітують про роботу під час практики, представляють результати її узагальненого аналізу, обмінюються досвідом у формі презентації перебігу практики, обговорюють причини труднощів та висловлюють пропозиції щодо покращення практичної підготовки здобувачів до майбутньої професійної діяльності.

Критерії і норми оцінювання діяльності здобувачів

На «відмінно» (А – 90 – 100 балів) претендує здобувач, який повністю виконав на високому рівні необхідний обсяг завдань організаційного, методичного, навчального та виховного напрямів, виявив під час практики самостійність, творчий підхід, педагогічний такт; отримав високу оцінку вихователя; якісно оформив та вчасно здав звітну документацію.

На «добре» (ВС – 70 – 89 балів) претендує здобувач, який повністю виконав необхідний об'єм завдань з названих напрямів, однак допускав незначні помилки в їх проведенні; виявляв ініціативу в роботі, але у процесі виховної роботи допускав незначні помилки; отримав позитивну оцінку вихователя; якісно оформив та вчасно здав звітну документацію.

На «задовільно» (DE – 50 - 69 балів) претендує здобувач, який виконав необхідний об'єм завдань практики, але допускав помилки у плануванні та проведенні окремих заходів; не враховував достатньою мірою вікових та індивідуальних особливостей дітей групи, в якій працював; неякісно оформив та невчасно здав звітну документацію.

На «незадовільно» (Fх – 26 – 49 балів) претендує здобувач, який не виконав необхідний об'єм завдань практики, невчасно здав та неякісно оформив звітну документацію; невідповідально поставився до своєї педагогічної діяльності. Документація повертається здобувачу на доопрацювання.

На «незадовільно» (F – 1 – 25 балів) претендує здобувач, який не виконав необхідний об'єм завдань практики за причин її невідвідування та незадовільної характеристики бази практики. У даному випадку здобувач-практикант повторно

направляється на проходження виробничої практики у терміни, визначені деканатом факультету.

2.2. Зміст виробничої практики у групах дітей молодшого дошкільного віку

III курс V семестр

**Розробники: доцент Надія Кравець
доцент Лариса Круль**

Виробнича практика в групах дітей молодшого дошкільного віку проводиться відповідно до навчального плану спеціальності 012 «Дошкільна освіта» у V семестрі тривалістю 4 тижні та передбачає закріплення теоретичних знань, здобутих під час вивчення фахових дисциплін, шляхом їх практичного застосування у роботі з дітьми 3–4 років.

Практика організовується відповідно до Положення про організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та чинних нормативно-правових документів у сфері вищої освіти.

Ефективність виробничої практики забезпечується за умови:

- науково-теоретичної обґрунтованості системи підготовки здобувачів до практики;
- навчальної та виховної спрямованості змісту практики;
- комплексного підходу до визначення завдань, змісту, форм і методів організації практики;
- дотримання принципів наступності та системності на всіх етапах її проведення.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти III курсу спеціальності 012 «Дошкільна освіта» проходять виробничу практику на базі закладів дошкільної освіти в групах дітей молодшого дошкільного віку

відповідно до освітньої програми, навчального плану та вимог наскрізної програми практики.

Мета виробничої практики – поглибити та систематизувати знання студентів-практикантів щодо специфіки діяльності ЗДО, умов і способів організації освітнього процесу в групах дітей молодшого дошкільного віку, сформувати практичні навички та уміння самостійно планувати та проводити різні форми роботи, режимні процеси та заняття з дітьми четвертого року життя.

Завдання практики:

- закріпити та поглибити знання студентів про вікові та індивідуальні психофізіологічні особливості дітей молодшого дошкільного віку, зокрема дітей з особливими освітніми потребами;
- формувати у майбутніх вихователів вміння спостерігати, аналізувати та оцінювати ефективність освітнього процесу в молодших групах на засадах цілісного підходу;
- вчити помічати зміни в розвитку дитини під впливом педагогічних дій, застосовувати методики моніторингу для виявлення рівня сформованості компетентностей вихованців відповідно до державного стандарту ;
- формувати у здобувачів дошкільної освіти вміння здійснювати суб’єкт-суб’єктну взаємодію з дітьми 3–4 років, організувати провідну ігрову діяльність, заняття та режимні процеси ;
- формувати навички створення безпечного, здоров’язберезувального та інклюзивного освітнього середовища з використанням сучасних технологій та ІКТ-засобів;
- розвивати у майбутніх фахівців вміння надавати консультативну допомогу батькам та налагоджувати з ними партнерську взаємодію .

Під час виробничої практики в групах дітей молодшого дошкільного віку майбутні вихователі оволодівають професійними навичками:

- встановлювати взаємозв’язки між теоретичними положеннями дошкільної педагогіки та практичною діяльністю щодо виховання і

- навчання дітей 4-го року життя;
- самостійно планувати освітній процес (складати плани-конспекти занять, режимних моментів), прогнозуючи його результативність;
  - використовувати цифрові технології та електронні освітні ресурси для підготовки наочності та дидактичного супроводу освітнього процесу ;
  - вести записи у щоденнику практики, оформляти звітну документацію та здійснювати саморефлексію власної професійної діяльності;
  - самостійно складати психолого-педагогічну характеристику на дитину молодшого дошкільного віку та, за потреби, фрагменти індивідуальної програми розвитку ;
  - аналізувати рівень організації предметно-ігрового та мовленнєвого середовища в групі.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні компетентності (КС):

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Професійні освітні результати (ПО / ПРН)

ПРН-01. Розуміти і визначати педагогічні закономірності, принципи, мету, завдання, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу та розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-04. Розуміти і визначати особливості провідної ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання для розвитку,

навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-05. Здійснювати взаємодію в роботі закладів дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПРН-06 - Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПРН-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей та потреб дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПРН-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН-16 Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПРН-17 - Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН-18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПРН-20 - Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПРН-22. Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей під час

організації різних видів діяльності.

Загальні компетентності (ЗК / КЗ)

Загальні компетентності

ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.03 – Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК.05 – Здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою, планувати й управляти культурними та соціальними проектами, критично мислити (підприємницька компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності поваги до різноманітності та мультикультурності (етична компетентність).

Перелік трудових функцій (професійних компетентностей за груповою дією або групою трудових дій, що входять до них), умовні позначення трудових функцій за професійним стандартом

A1 – Прогностична

A1.1. Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу

A1.2. Здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу

A1.3. Здатність до документування освітнього процесу

A2 – Організаційна

A2.1. Здатність забезпечувати здобуття освіти державною мовою

A2.2. Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до потреб і запитів здобувачів освіти.

A2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) та інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

A3 Оцінювально-аналітична

A3.1 Здатність здійснювати та інтерпретувати результати моніторингу якості освітньої діяльності для адаптації та коригування освітнього процесу відповідно до можливостей та потреб здобувачів освіти

A3.2 Здатність аналізувати рівень сформованості компетентностей відповідно до державного стандарту

A4 Предметно-методична

A4.1 Здатність формувати у здобувачів освіти ключові компетентності відповідно до державного стандарту

B1 – Здоров'язбережувальна

B1.1. Здатність організовувати фізично безпечне освітнє середовище.

B1.2. Здатність організовувати психологічно безпечне освітнє середовище.

B1 – Психоемоційна

B1.1 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

B1.2. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

B2 – Педагогічне партнерство

B2.1. Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності.

B2.2. Здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах

партнерства та взаємної відповідальності.

V2.3. Здатність до командної взаємодії.

V3 – Морально-етична

V.3.1. Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення

Г1 - Здатність до навчання впродовж життя.

Г1.1. Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

Г2 – Інформаційно-комунікаційна

Г2.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі

Г2.2. Здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) та електронні освітні ресурси в професійній діяльності

Г2.3. Здатність дотримуватися правил безпечної поведінки в цифровому середовищі.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Перед початком практики студенти беруть участь у настановчій конференції, де їх знайомлять з:

-метою та завданнями практики;

-календарним та перспективним планом роботи групи;

-критеріями оцінювання та правилами внутрішнього розпорядку закладу.

Кожна підгрупа студентів обирає старосту, яка:

-веде облік відвідування практики;

-координує роботу підгрупи та інформує про консультації та зміни розкладу;

-передає керівнику-методисту інформацію про проведені заняття та виховні заходи.

Індивідуальний план практики складається студентом у перші дні та затверджується керівником бази практики та викладачем-методистом.

Студенти ведуть щоденник педагогічних спостережень, де фіксують:

- організацію освітнього процесу;
- власну діяльність під час занять та ігор;
- підготовку матеріалів;
- роботу з документацією та спостереження за розвитком дітей.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

ЗМ-1. Навчальна діяльність

Участь у настановчій та підсумковій конференціях – ознайомлення з програмою практики та підведення підсумків.

Спостереження за заняттями у своїй та інших групах – аналіз методики проведення, підходів до дітей молодшого дошкільного віку.

Підготовка та проведення занять – виготовлення наочності та дидактичного матеріалу, організація ігор, творчих та пізнавальних активностей.

Індивідуальна робота з дітьми – проведення ігор, навчальних вправ, творчих завдань, розвиток дрібної моторики та мовлення.

ЗМ-2. Виховна діяльність

Спостереження та участь у виховних заходах: свята, розваги, тематичні заняття.

Організація індивідуальної та групової виховної роботи: розвиток соціальних навичок, емоційного інтелекту, самостійності.

Робота з батьками: консультації, бесіди, участь у батьківських зборах, обговорення прогресу дітей.

Підтримка сприятливого психологічного клімату та безпеки дітей у групі.

ЗМ-3. Методична діяльність

Консультації з вихователями та методистом щодо організації занять і виховних заходів.

Ознайомлення з методичним кабінетом, педагогічною документацією та матеріалами передового досвіду.

Виготовлення дидактичного матеріалу та наочності для занять, ігор та режимних процесів.

Допомога вихователю в обладнанні групової кімнати та підготовці приміщень до занять.

ЗМ-4. Дослідницька діяльність

Вивчення літератури щодо організації педагогічних спостережень та досліджень.

Проведення педагогічних спостережень та аналіз розвитку дітей (емоційного, когнітивного, фізичного).

Складання психолого-педагогічної характеристики на дитину.

Використання зібраних матеріалів для аналізу ефективності проведених занять та ігор.

КАЛЕНДАРНИЙ РОЗПОДІЛ ЗАВДАНЬ ПРАКТИКИ

I тиждень

Ознайомлення зі ЗДО, завідувачем, методистом та вихователем групи.

Ознайомлення з перспективним та календарним планом роботи групи.

Спостереження за заняттями, іграми, режимними процесами та святами.

Спостереження за всебічним розвитком дітей у молодшій групі (3–4 роки).

Ведення щоденника практики.

II тиждень

Спостереження за однією дитиною для написання психолого-педагогічної характеристики.

Укладання картотеки методичної літератури та підготовка дидактичних матеріалів.

Проведення пробних занять, ігор та режимних процесів у парі з вихователем.

Ведення щоденника практики, фіксація спостережень та результатів проведеної діяльності.

III тиждень

Консультації з вихователями та методистом щодо залікових занять.

Проведення залікових занять, ігор та режимних процесів.

Обговорення проведених занять та оформлення конспектів.

Складання психолого-педагогічної характеристики на дитину.

Ведення щоденника практики.

IV тиждень

Проведення консультацій щодо організації залікових занять та ігор.

Обговорення залікових занять і режимних процесів з вихователями.

Оформлення документації та підготовка звіту про проходження практики.

Підведення підсумків практики на педагогічній раді закладу.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Вести щоденник педагогічних спостережень відповідно до зразка.

Спостерігати за однією дитиною та складати психолого-педагогічну характеристику.

Розробити 4 конспекти залікових занять, підібрати до них дидактичний та наочний матеріал.

Проводити заняття та ігри з різних розділів програми для дітей 3–4 років.

Ознайомитися з роботою методичного кабінету.

Провести залікові заняття та оформити конспекти.

Розробити конспект свята, вікторини або розваги і провести захід.

Розробити та провести конспект режимного процесу (прогулянка).

Розробити та провести конспект одного з видів ігор (рухливих, дидактичних або драматизації).

Підготувати доповідь, виступ або бесіду для батьків на педагогічну тему.

Написати звіт про проходження виробничої практики.

Укласти документацію відповідно до вимог положення про проведення практики.

ЗВІТНІ МАТЕРІАЛИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення виробничої практики здобувачі-практиканти організовують виставку матеріалів практики та подають на кафедру теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти таку документацію:

-Титульний аркуш практики.

-Зміст документації практики.

-Довідка з місця проходження практики (за наявності).

-Характеристика на здобувача з підписом керівника закладу дошкільної освіти та гербовою печаткою ЗДО, оцінка (відмінно, добре, задовільно).

Звіт про проходження практики, завізований керівником закладу дошкільної освіти (у верхньому лівому кутку: «Погоджено», «Ознайомлена»).

Конспекти чотирьох залікових занять з фахових методик (підготовка та проведення занять з мовленнєвого розвитку, пізнавальної діяльності, художньо-естетичного розвитку, фізичного виховання) з дидактичним та наочним матеріалом.

Конспект свята, розваги або тематичної вікторини.

Конспект залікового режимного процесу (прогулянка, ранковий прийом, обід тощо).

Конспект проведення двох видів ігор (рухливі, дидактичні, ігри-драматизації).

Доповідь, виступ або бесіда на педагогічну тему для батьків (розвиток дітей 3–4 років, адаптація, мовленнєвий розвиток тощо).

Психолого-педагогічна характеристика на дитину молодшого дошкільного віку.

Щоденник педагогічної практики, де відображено спостереження за дітьми, організацію занять, ігор та режимних моментів.

Вимоги до звіту

Письмовий звіт подається у формі загального і характерного звіту здобувача за практику, підписується та оцінюється керівником бази практики. Звіт разом із іншими документами (щоденник, характеристика, конспекти) подається на рецензування керівнику практики від підрозділу ЗВО.

Звіт має містити:

-відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики та індивідуальних завдань;

-розділи з питань охорони праці;

-висновки та пропозиції;

-список використаної літератури.

У звіті коротко і конкретно описується робота, виконана здобувачем, без дослівного переписування матеріалів бази практики (історія закладу, технічні описи тощо) та цитування літературних джерел.

Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики, та підготовки звіту здобувачам відводяться 3 дні.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення практики здобувач обробляє зібрані матеріали і складає звіт, у якому подає:

- аналіз усіх напрямів власної роботи під час практики;
- характеристику повноти виконання завдань;
- труднощі, з якими стикався;
- досягнення та нереалізовані ідеї;
- причини недоліків та упущень;
- основні шляхи самовдосконалення.

Оцінювання результатів практики проводиться на основі:

- визначення якості виконання кожного завдання;
- аналізу професійних рис практиканта (дисциплінованість, організація робочого часу, ініціативність, творче ставлення до справи, готовність допомагати працівникам ЗДО та викладачам);
- оцінок методистів, адміністрації та працівників бази практики;
- аналізу змісту та якості звітної документації;
- самооцінки здобувачем рівня підготовленості до самостійної практичної діяльності.

За кожен вид педагогічної практики студентам виставляється диференційована оцінка.

Розподіл балів за змістовими модулями

Кількість балів за:		Сума
поточний контроль	підсумковий контроль	100

Модуль 1				Модуль 2	
ЗМ 1 (навчальна діяльність)	ЗМ 2 (виховна діяльність)	ЗМ 3 (методична діяльність)	ЗМ 4 (дослідницька діяльність)	оформлення матеріалів практики	захист матеріалів практики
10	10	10	10	10	50

Критерії оцінювання

- володіння матеріалом з теоретичних курсів, на яких базується педагогічна діяльність;
  - рівень сформованості професійно значущих особистісних якостей;
  - володіння етичними нормами взаємин з дитиною, батьками, співробітниками закладу, однокурсниками, керівниками;
  - сформованість професійних умінь;
  - творчий рівень виконання завдань практики;
  - науковий рівень доповіді на підсумковій науково-практичній конференції.
- Для оцінки ефективної практичної підготовки здобувача відповідно до цих критеріїв керівник-методист може використовувати такі форми роботи:
- інтерв'ювання здобувачів-практикантів, бесіди з ними;
  - анкетування здобувачів;
  - відвідування відкритих виховних і залікових заходів і їх аналіз;
  - обговорення із здобувачем відеозапису проведеного ним заняття або заходу з дитиною (групою дітей);
  - аналіз і оцінка творчих робіт практиканта;
  - обговорення із здобувачем підготовленого ним виступу на підсумковій конференції.

Шкала оцінювання

За 100 бальною шкалою	За національною шкалою		За шкалою ECTS
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно	FX
1-25			F

Виробнича практика завершується підсумковою конференцією, на якій здобувачі звітують про роботу під час практики, наводять результати її узагальненого аналізу, обмінюються досвідом у формі презентації перебігу практики, обговорюють причини труднощів та висловлюють пропозиції щодо покращення практичної підготовки здобувачів до майбутньої професійної діяльності.

Критерії і норми оцінювання діяльності здобувачів

На «відмінно» (A – 90 – 100 балів) претендує здобувач, який повністю виконав на високому рівні необхідний обсяг завдань організаційного, методичного, навчального та виховного напрямів, виявив під час практики самостійність, творчий підхід, педагогічний такт; отримав високу оцінку вихователя; якісно оформив та вчасно здав звітну документацію.

На «добре» (BC – 70 – 89 балів) претендує здобувач, який повністю виконав необхідний об'єм завдань з названих напрямів, однак допускав незначні помилки в їх проведенні; виявляв ініціативу в роботі, але у процесі виховної роботи допускав незначні помилки; отримав позитивну оцінку вихователя; якісно оформив та вчасно здав звітну документацію.

На «задовільно» (DE – 50 - 69 балів) претендує здобувач, який виконав необхідний об'єм завдань практики, але допускав помилки у плануванні та

проведенні окремих заходів; не враховував достатньою мірою вікових та індивідуальних особливостей дітей групи, в якій працював; неякісно оформив та невчасно здав звітну документацію.

На «незадовільно» (F_x – 26 – 49 балів) претендує здобувач, який не виконав необхідний об'єм завдань практики, невчасно здав та неякісно оформив звітну документацію; невідповідально поставився до своєї педагогічної діяльності. Документація повертається здобувачу на доопрацювання.

На «незадовільно» (F – 1 – 25 балів) претендує здобувач, який не виконав необхідний об'єм завдань практики за причин її невідвідування та незадовільної характеристики бази практики. У даному випадку здобувач-практикант повторно направляється на проходження виробничої практики у терміни, визначені деканатом факультету.

2.3. Зміст виробничої практики у групах дітей середнього дошкільного віку

III курс VI семестр

Розробник: доцент Тамара Марчій-Дмитраш

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти III курсу спеціальності 012 «Дошкільна освіта» проходять виробничу практику в базових закладах дошкільної освіти в групах дітей середнього дошкільного віку відповідно до освітньої програми, навчального плану та вимог наскрізної програми практики.

Мета практики – сформувати у майбутніх вихователів уявлення про особливості роботи з дітьми 4-5 років задля їх розвитку, забезпечити оволодіння

практичними вміннями комунікації та діяльності з дітьми середнього дошкільного вікового періоду.

Завдання практики:

– закріпити та поглибити знання студентів про вікові особливості та можливості дітей 4-5 років і особливості роботи з ними;

– формувати у майбутніх вихователів вміння спостерігати, аналізувати своєрідність освітнього процесу в групах дітей середнього дошкільного віку, оцінювати його ефективність;

– вчити помічати зміни в розвитку дитини під впливом педагогічних дій, користуватися різними методиками для виявлення фізичного, розумового, морального, естетичного розвитку дітей;

– формувати у здобувачів дошкільної освіти вміння спілкуватися з дітьми означеного віку, організовувати та проводити основні форми роботи та окремі режимні процеси, спостереження, ігри;

– формувати у майбутніх фахівців дошкільної освіти вміння надавати педагогічну допомогу батькам, діти яких не відвідують заклади освіти.

Під час виробничої практики в групах дітей середнього дошкільного віку майбутні вихователі оволодівають **вміннями та навиками** професійної діяльності, зокрема:

– встановлювати взаємозв'язки між теоретичними положеннями, даними експериментальних досліджень та практичною роботою закладу дошкільної освіти щодо розвитку дітей;

– самостійно спостерігати, аналізувати освітній процес в групах дітей середнього дошкільного віку, визначати актуальні аспекти в роботі вихователя, свого колеги, бачити шляхи оптимізації освітнього процесу з урахуванням результатів діагностики;

– вести записи у щоденнику, оформляти документацію за результатами практики;

– самостійно складати психолого-педагогічну характеристику на дитину середнього дошкільного віку;

- проводити хронометраж самостійної діяльності дітей 4-5 років.

Компетентності, формуванню яких сприяє педагогічна практика:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (за стандартом вищої освіти України):

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові компетентності) (за стандартом вищої освіти України):

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку

толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПРН-01 Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-02 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-05 Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПРН-06 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПРН-09 Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПРН-12 Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-15 Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-

історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН-16 Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПРН-18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

Загальні компетентності (за професійним стандартом):

ЗК-01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність)

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.03 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК.05 Здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою, планувати й управляти культурними та соціальними проектами, критично мислити (підприємницька компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності

та мультикультурності (етична компетентність).

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу

A1 – Прогностична

A1.1. Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу

A1.2. Здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу

A1.3. Здатність до документування освітнього процесу

A2 – Організаційна

A2.1. Здатність забезпечувати здобуття освіти державною мовою

A2.2. Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до потреб і запитів здобувачів освіти.

A2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) та інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

B1 – Здоров'язберезувальна

B1.1. Здатність організовувати фізично безпечне освітнє середовище.

B1.2. Здатність організовувати психологічно безпечне освітнє середовище.

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

B1 – Психоемоційна

B1.1. Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

B1.2. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

B2 – Педагогічне партнерство

B2.1. Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності.

B2.2. Здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах партнерства та взаємної відповідальності.

B2.3. Здатність до командної взаємодії.

В3 – Морально-етична

В.3.1. Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення

Г1 - Здатність до навчання впродовж життя

Г1.1. Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

Г1.2. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту

Г2 – Інформаційно-комунікаційна

Г2.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі

Г2.2. Здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) та електронні освітні ресурси в професійній діяльності

Г2.3. Здатність дотримуватися правил безпечної поведінки в цифровому середовищі.

База практики: усі типи комунальних та приватних закладів дошкільної освіти (ясла-садок, дитячий садок, центр розвитку дитини, компенсуючого та комбінованого типу).

УМОВИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ:

1. Основними теоретичними курсами, які готують студентів до цього виду виробничої практики, є «Вступ до спеціальності», «Педагогіка загальна», «Психологія загальна», «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча», «Основи педагогічної майстерності», «Організація співпраці ЗДО з родинами», «Методика організації ігрової діяльності», «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень», «Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною

діяльністю», «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», «Методика проведення занять з народознавства», «Основи природознавства з методикою», «Дитяча література» та ін.

2. Організація практики розпочинається із настановної конференції, на якій проводиться інструктаж щодо її проведення й оформлення документації.

3. Для проходження практики академічна група студентів розподіляється на підгрупи з 2-4 осіб, які направляються у ЗДО для роботи з однією групою дітей середнього дошкільного віку.

4. Обов'язковою умовою допуску студента до проходження виробничої практики є проходження ним медичного огляду та відповідно оформлення медичної книжки.

5. За кожною групою студентів закріплюються керівник-методист практики від кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти університету, який пропонує студентам завдання для активного спостереження за освітнім процесом, контролює та аналізує проведення студентами залікових занять та інших видів робіт із дітьми, перевіряє фіксування спостережень у щоденнику. На період практики в кожній підгрупі здобувачів призначається староста, яка веде облік відвідування здобувачів, організовує і координує роботу підгрупи, виконує доручення керівника, методистів, адміністрації та працівників базового освітнього закладу щодо організації та перебігу практики, інформує здобувачів про консультації, семінари.

6. Щоденно студенти повинні знаходитися в ЗДО 6 годин. Відповідно до розкладу режимних процесів у першій половині дня студент-практикант виконує завдання практики з 8:00 до 14:00, у другій половині дня – з 12:00 до 18:00 .

7. Кожного робочого дня робота студента планується за визначеним програмою обов'язковим планом.

8. Студент-практикант веде щоденник педагогічної практики, який перевіряється вихователем (чи вихователем-методистом) кожного дня. У щоденнику відображається робота студента-практиканта відповідно до індивідуального плану, складеного на початку практики. Важливою умовою

проходження практики є вивчення студентом-практикантом інструктивних матеріалів щодо безпеки життєдіяльності дітей в умовах ЗДО.

ОБОВ'ЯЗКИ ТА ПРАВА СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Під час проходження практики практикант зобов'язаний:

1. Брати участь у настановчих зборах.
2. Дотримуватись графіку роботи закладу дошкільної освіти (ЗДО).
3. Бути присутнім на практиці кожного дня впродовж 6 годин.
4. Вивчати спеціальну педагогічно-методичну, психологічну літературу щодо проведення практики в групах дітей середнього дошкільного віку.
5. Організувати і проводити з дітьми заняття, ігри, режимні процеси.
6. Здійснювати планування окремих режимних елементів освітнього процесу; складати конспекти проведення занять, режимних процесів, ігор.
7. Фіксувати у щоденнику (перспективне та календарне планування вихователя на час практики) результати спостереження із власної педагогічної діяльності.
8. Брати участь в групових семінарах, тренінгах, консультаціях, які проводяться в процесі практики.
9. Виконувати всі завдання, які передбачені програмою практики.
10. Своєчасно оформити необхідну документацію практики для звіту (електронний примірник).
11. Проводити самоаналіз рівня практичних вмінь.
12. Вносити свої пропозиції про проведення та організацію практики.

Примітка: у випадку проблем зі здоров'ям чи інших непередбачених обставин студентам-практикантам слід терміново повідомити адміністрацію закладу дошкільної освіти, вихователя, керівника-методиста від ЗВО про причини відсутності. Факультетському керівникові практики подати відповідні документи, які засвідчують достовірність фактів.

Під час проходження виробничої педагогічної практики в ЗДО студент-практикант має право:

- вносити свої пропозиції щодо вдосконалення режимних процесів та освітнього процесу ЗДО;

- користуватись наочними посібниками, навчально-методичним забезпеченням групи та методичного кабінету ЗДО.

Староста групи здобувачів-практикантів:

- веде облік відвідування практики здобувачами;

- повідомляє здобувачам інформацію керівника-методиста про консультації, зустрічі, зміни в розкладі;

- виконує доручення керівника-методиста;

- подає керівнику-методисту інформацію щодо графіку проведення здобувачами навчально-виховних заходів;

- організовує роботу з підготовки та збору методичних матеріалів, засобів навчання до виставки, на звітну конференцію у ЗВО.

Студент, який має академічну заборгованість, до проходження навчальної педагогічної практики в ЗДО не допускається. У разі невиконання студентом-практикантом програми практики з поважних причин, розпорядженням університету дозволяється проходження практики до кінця навчального семестру без відриву від занять в університеті.

ПРАВА Й ОBOB'ЯЗКИ КЕРІВНИКА-МЕТОДИСТА ПРАКТИКИ

Керівник-методист виробничої практики має право:

– постійно відвідувати ЗДО з метою контролю за виконанням студентами-практикантами завдань практики;

– перевіряти ведення поточної документації (щоденника практики, планування режимних процесів групи та освітнього процесу ЗДО);

– ознайомитися з нормативно-правовою документацією ЗДО і навчально-методичними посібниками групи дітей середнього віку;

– вести облік відвідування студентами-практикантами ЗДО, за яким вони закріплені;

– вказувати на недоліки, давати методичні рекомендації та висловлювати побажання щодо освітньої діяльності практиканта в ЗДО;

– аналізувати й оцінювати залікові форми роботи, проведені студентами-практикантами;

– брати участь у роботі комісії при підведенні підсумків виробничої практики та вносити пропозиції щодо оцінювання результатів роботи студентів-практикантів;

– пропонувати кандидатуру студента для участі у конкурсі на кращого студента-практиканта.

Керівник (вихователь-методист) виробничої практики в ЗДО зобов'язаний:

– створити належні умови для проходження студентами даного виду практики й оформлення всієї необхідної документації;

– надавати консультації та допомагати студентам-практикантам у розв'язанні всіх проблем, які виникають під час проходження виробничої педагогічної практики в ЗДО;

– відвідувати та оцінювати залікові форми роботи, проведені студентами-практикантами;

– консультувати студентів-практикантів у складанні сценаріїв свят чи розваг;

– контролювати ставлення практикантів до завдань практики та їх виконання;

– перевіряти всі види робіт, передбачені програмою виробничої педагогічної практики в ЗДО.

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ГРУПАХ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Під час виробничої практики в групах дітей середнього дошкільного віку в ЗДО здобувачі III курсу ознайомлюються зі змістом роботи закладу, вихователя-методиста, старшого вихователя, спрямованого на створення умов для розвитку

дітей 4-5 років, а також з формами контролю, діагностикою, веденням документації, роботою з батьками.

Основну частину часу майбутні вихователі проводять у групах дітей середнього дошкільного віку, де спостерігають за особливостями розвитку дітей, аналізують організацію освітнього процесу. Результати спостережень записують у щоденнику для подальшого складання психолого-педагогічної характеристики на дитину. Студенти-практиканти готують та проводять самостійно окремі режимні процеси, ігри та заняття з дітьми 4-5 років; виготовляють наочність для занять, ігор і повсякденного життя; приймають участь у методичній роботі ЗДО та роботі з батьками.

Зміст виробничої практики орієнтовно розподіляється таким чином:

1-й тиждень – спостереження і аналіз освітньої роботи в групах дітей середнього дошкільного віку.

2-й–3-й тижні – самостійна робота здобувачів-практикантів на посаді вихователя, спостереження і аналіз педагогічного процесу, проведення залікових занять та інших видів робіт, передбачених програмою практики.

4-й–5-й тижні – спостереження і аналіз педагогічного процесу, проведення залікових занять та інших видів робіт.

6-й тиждень – проведення залікових занять, оздоровчо-профілактичних заходів; підготовка звітної документації; участь у педагогічній раді, присвяченій обговоренню підсумків педпрактики.

Календарний розподіл завдань практики:

I тиждень

1. Ознайомлення з освітнім процесом ЗДО, зустріч із завідувачем, методистом, закріплення студентів-практикантів за вихователями груп.
2. Ознайомлення з перспективним і календарним планом вихователя групи дітей середнього дошкільного віку.
3. Спостереження за освітнім процесом (заняття, режимні процеси, свята, розваги, ігри).

4. Спостереження за всебічним розвитком дітей у молодшій групі.
5. Ведення щоденника практики.

II-III тижні

1. Спостереження за однією дитиною групи з метою написання психолого-педагогічної характеристики.
2. Укладання картотеки методичної літератури для проведення занять, ігор з дітьми.
3. Підготовка до занять та їх проведення з фахових методик, написання конспектів, виготовлення наочності.
4. Проведення пробних режимних процесів, ігор.
5. Ведення щоденника практики.

IV-V тижні

1. Проведення консультацій з вихователями, методистом щодо організації залікових занять, ігор, окремих режимних моментів.
2. Проведення залікових занять, окремих режимних процесів, ігор.
3. Відвідування та обговорення студентами-практикантами залікових занять та режимних процесів.
4. Проведення консультацій з вихователями щодо оформлення конспектів проведених занять, ігор, окремих режимних процесів.
5. Написання психолого-педагогічної характеристики на дитину.
6. Укладання документації.
7. Ведення щоденника практики.

VI тиждень

1. Проведення консультацій з методистом щодо організації залікових занять, ігор, окремих режимних процесів в умовах воєнного стану.
2. Обговорення студентами-практикантами залікових занять та режимних процесів в ЗДО.
3. Проведення консультацій з вихователями щодо оформлення конспектів проведених занять, ігор, окремих режимних процесів.

4. Участь у проведенні підсумків виробничої практики на педагогічній раді в ЗДО. Написання звіту про проходження практики.
5. Оформлення е-документації.
6. Написання звіту про проходження практики.

Організація практики впродовж дня:

спостереження за дітьми 1-1,5 год.;

робота з дітьми в парі з вихователем 4-5 год;

вивчення документації 1-1,5 год.

ЗВІТНІ МАТЕРІАЛИ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення практики студент у встановлений термін здає на кафедру відповідну документацію (див. Дод. А):

1. Щоденник педагогічних спостережень.
2. Психолого-педагогічну характеристику на дитину.
3. Звіт про виробничу практику в групах дітей середнього дошкільного віку.
4. 4 конспекти залікових занять з дітьми середнього дошкільного віку з протоколами обговорення (з фахових методик: теорія і методика формування елементарних математичних уявлень, дошкільна лінгводидактика, методика ознайомлення дітей з природою, методика керівництва зображувальною діяльністю дітей, методика проведення занять з народознавства, теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти та ін.), міні-відео, яке презентує методику вивчення нового матеріалу - 3-5 хв.
5. Конспект проведення режимного процесу в ЗДО з дітьми середнього дошкільного віку (I і II половина дня).

6. Конспект свята-розваги з дітьми 4-5 років.
7. Картотеку методичної літератури з фахових методик.
8. Конспект проведення гри (рухливої, гри-драматизації, дидактичної та ін.).
9. Характеристика на здобувача з оцінкою (відмінно, добре, задовільно), завірена методистом, керівником закладу, печаткою закладу.

Щоденник виробничої практики є контрольним документом, за яким керівники практики аналізують хід виробничої практики здобувача-практиканта. У ньому здобувач фіксує спостереження за педагогічною діяльністю вихователя, планування освітньої роботи з дітьми. Педагогічний щоденник заповнюється щодня, завжди знаходиться в здобувача й перевіряється впродовж усієї практики. Зразок оформлення щоденника виробничої практики представлено у Дод. Б.

Звіт здобувача про проходження виробничої практики передбачає відображення діяльності здобувача під час практики, його вражень, характеристика труднощів, з якими зустрівся здобувач. Звіт складається кожним здобувачем-практикантом індивідуально (див. Дод. Е).

Розгорнутий конспект проведення режимного процесу передбачає складання плану-конспекту проведення одного з режимних моментів у ЗДО (прийом дітей, огляд, ігри, ранкова гімнастика; підготовка до сніданку, сніданок; ігри та дитячі види діяльності; безпосередня освітня діяльність; підготовка до прогулянки, прогулянка; повернення з прогулянки, підготовка до обіду і обід; підготовка до сну, денний сон; підйом після сну, водні процедури, що гартують; ігри, самостійна діяльність дітей; підготовка до вечері, вечеря; ігри, прогулянка).

Розгорнутий конспект проведення гри (рухливої, гри-драматизації, дидактичної та ін.) з роздатковим матеріалом. У конспекті необхідно вказати: *Завдання: 1) удосконалювати, закріплювати ... 2) розвивати ... 3) виховувати...*
Дидактичний матеріал або обладнання: ...

Організаційно-методичні вказівки:

Характеристика на здобувачів, які проходили виробничу практику, складається директором ЗДО на кожного здобувача окремо. Характеристика повинна мати підпис і печатку директора ЗДО.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення практики здобувач обробляє зібрані матеріали і складає звіт, у якому подає аналіз всіх напрямів власної роботи під час практики, характеризує повноту виконання завдань, труднощі, з якими стикався, вказує на досягнення та нереалізовані ідеї, визначає причини недоліків та упущень, намічає основні шляхи самовдосконалення.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення виконання завдань і змісту виробничої практики в групах дітей середнього дошкільного віку.

2.4. Зміст виробничої практики у групах дітей старшого дошкільного віку

IV курс VII семестр

Розробники: доцент Маріанна Матішак

доцент Наталія Кирста

За навчальним планом підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку виробнича практика здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта у групах дітей старшого дошкільного віку проводиться у VII навчальному семестрі (9 кредитів ECTS/ 270 годин, тривалість практики – 6 тижнів із відривом від навчання).

Мета виробничої практики – перевірка, поглиблення та закріплення знань, отриманих здобувачами освіти в процесі вивчення теоретичних курсів, отримання практичних навичок в закладах дошкільної освіти; оволодіння здобувачами сучасними формами і методами розвитку, навчання і виховання дітей старшого дошкільного віку в ЗДО; формування у здобувачів фахових компетентностей, необхідних для організації та забезпечення ефективності

освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; виховання потреби систематичного професійного самовдосконалення.

Цілі виробничої практики:

- Формувати у здобувачів освіти здатність спостерігати та аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасні заклади дошкільної освіти, оцінювати освітній процес, який забезпечує всебічний і гармонійний розвиток особистості дитини.

- Вчити планувати і будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу; оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

- Закріпити способи використання гри та інших видів діяльності в розвитку, навчанні і вихованні дітей старшого дошкільного віку.

- Навчити враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

- Формувати здатність проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

- Вчити встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами, дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку.

В процесі виробничої практики здобувачі оволодівають такими вміннями професійної діяльності:

- здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи; залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти ;

- організовувати різні види розвивального середовища: предметно- ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого в групах дітей старшого дошкільного віку ;

- збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини;

- здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми старшого дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками ;

- здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здатність здійснення безпечної діяльності.

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і

відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально- етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-02 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-04 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-05 Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПРН-06 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПРН-09 Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПРН-12 Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-15 Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН-16 Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПРН-17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПРН-18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно- екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПРН-20 Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПРН-22 Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

Програмні компетентності (за професійним стандартом)

Програмні компетентності (за професійним стандартом)

ЗК.01 – громадянська компетентність.

ЗК.02 – соціальна компетентність.

ЗК.03 – культурна компетентність.

ЗК.04 – лідерська компетентність.

ЗК.05 – підприємницька компетентність.

ЗК.06 – етична компетентність.

A1 – Прогностична

A1.1. Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу

A1.2. Здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу

A1.3. Здатність до документування освітнього процесу

A2 – Організаційна

A2.1. Здатність забезпечувати здобуття освіти державною мовою

A2.2. Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до потреб і запитів здобувачів освіти.

A2.3. Здатність організувати ігрову (провідну) та інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

B1 – Здоров'язбережувальна

B1.1. Здатність організувати фізично безпечне освітнє середовище.

B1.2. Здатність організувати психологічно безпечне освітнє середовище.

B1 – Психоемоційна

B1.1 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

B1.2. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

B2 – Педагогічне партнерство

B2.1. Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності.

B2.2. Здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах партнерства та взаємної відповідальності.

B2.3. Здатність до командної взаємодії.

B3 – Морально-етична

V3.1. Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г1 - Здатність до навчання впродовж життя.

Г1.1. Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

Г1.2. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту

Г2 – Інформаційно-комунікаційна

Г2.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі

Г2.2. Здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) та електронні освітні ресурси в професійній діяльності

Г2.3. Здатність дотримуватися правил безпечної поведінки в цифровому середовищі.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Перед початком практики здобувачів проводиться настановча конференція, здобувачів ознайомлюють з програмою практики: керівники роз'яснюють мету, формують конкретні завдання, інформують про зміст діяльності під час проходження практики, форму звітності, критерії оцінювання тощо. Роботу здобувачів під час практики визначає керівник-методист та узгоджує з правилами внутрішнього розпорядку закладу дошкільної освіти. На період практики в кожній підгрупі здобувачів призначається староста, яка веде облік відвідування здобувачів, організовує і координує роботу підгрупи, виконує доручення керівника, методистів, адміністрації та працівників базового освітнього закладу щодо організації та перебігу практики, інформує здобувачів про консультації, семінари.

Послідовність реалізації окреслених завдань здобувач визначає в індивідуальному плані проходження практики. Його складають у перші дні практики і затверджують викладач-методист та керівник бази практики (вихователі, спеціалісти управління освіти, викладачі кафедри). Кожен здобувач працює відповідно до індивідуального плану.

Упродовж виробничої практики здобувачі ведуть щоденник педагогічних спостережень, у якому фіксують інформацію, необхідну для виконання завдань практики, висвітлюють хід їх виконання (відповідно до індивідуального плану проходження практики), роботу зі складання психолого-педагогічної характеристики дитини, з вивчення та аналізу ділової документації освітнього закладу чи управління освіти. Матеріали щоденника використовують для звіту про роботу, виконану під час практики.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Під час проходження практики здобувач працює на посаді вихователя в одній з груп дітей старшого дошкільного віку в закладі дошкільної освіти.

Здобувачі працюють почергово в першу або другу половину дня і проводять таку роботу: спостерігають за роботою вихователя, помічника вихователя, інших практикантів, аналізують її, складають календарний план роботи з дітьми та працюють за ним; розробляють конспекти занять (у другу половину практики можливе складання плану заняття); здійснюють всебічне виховання і розвиток дітей на заняттях і у повсякденному житті; створюють умови для розвитку самостійної діяльності дітей (ігрової, трудової, художньої та ін.); проводять діагностику компетентностей дітей, психолого-педагогічні спостереження; створюють і підтримують у групі сприятливий психологічний клімат, забезпечують охорону здоров'я дітей, запобігають дитячому травматизму; проводять педагогічний експеримент відповідно до теми курсової роботи, впроваджують результати власного наукового дослідження у практику своєї роботи; організовують роботу з батьками; проводять залікові заняття з наступним обговоренням.

Зміст педагогічної практики орієнтовно розподіляється таким чином:

1-й тиждень (підготовчий етап) – спостереження і аналіз освітньої роботи в групах дітей старшого дошкільного віку.

2-й–3-й тижні (основний етап) – самостійна робота здобувачів-практикантів на посаді вихователя.

4-й–5-й тиждень – спостереження і аналіз педагогічного процесу, проведення залікових занять.

6-й тиждень (підсумковий етап) – проведення залікових занять, оздоровчо-профілактичних заходів; підготовка звітної документації; участь у педагогічній раді, присвяченій обговоренню підсумків педпрактики.

Основний зміст діяльності за змістовими модулями

ЗМ-1 – навчальна діяльність

1. Участь у настановчій та підсумковій конференціях.
2. Відвідування занять у своїй та іншій групах ЗДО, участь в обговоренні.
3. Підготовка до занять в ЗДО, їх проведення та обговорення (відповідно до календарного плану).
4. Підготовка до літературного ранку, вікторини тощо з дітьми своєї групи, їх проведення та обговорення.
5. Індивідуальна навчальна робота з дітьми дошкільного віку.

ЗМ-2 – виховна діяльність

1. Відвідування виховних заходів у своїй та іншій групах ЗДО, їх обговорення.
2. Підготовка, проведення та обговорення різних форм виховної роботи з дітьми дошкільного віку групи, до якої прикріплений здобувач (конкурси, вікторини, подорожі, екскурсії, тематичні вечори, родинні свята та ін.).
3. Підготовка і проведення індивідуальної виховної роботи з дітьми старшого дошкільного віку (з якими, з якої теми).
4. Організація різних форм роботи з батьками.

5. Виступ на батьківських зборах.

ЗМ-3 – методична діяльність

1. Консультації з вихователями та методистами, директором ЗДО щодо організаційних та методичних питань.

2. Ознайомлення з методичним кабінетом ЗДО, роботою методичного об'єднання вихователів ЗДО, педагогічної ради, їх відвідування.

3. Допомога вихователеві в обладнанні групової кімнати.

4. Виготовлення дидактичного матеріалу та наочних посібників.

5. Опрацювання методичної літератури за власним бажанням.

6. Вивчення документації ЗДО та матеріалів передового досвіду вихователів.

ЗМ-4 – дослідницька діяльність

1. Ознайомлення з літературою щодо організації наукового дослідження.

2. Робота над темою курсової (дипломної) роботи.

3. Робота над рефератом з обраної проблеми.

Календарний розподіл завдань практики

Упродовж першого тижня практики:

- ознайомитись із особливостями закладу дошкільної освіти, директором, вихователем-методистом, вихователями групи;

- ознайомитись з роботою вихователя, перспективним і календарним планами роботи групи, основними напрямками роботи закладу дошкільної освіти;

- допомагати вихователю у підготовці до занять;

- вести педагогічні спостереження у щоденнику виробничої практики згідно запропонованого зразка;

- проводити заняття з різних розділів програми;

- проводити різні види ігрової діяльності;

- самостійно проводити всі форми роботи з дітьми в повсякденні (ігри, самостійна діяльність, індивідуальна робота тощо).

Упродовж другого тижня виробничої практики:

- продовжувати вести щоденник педагогічних спостережень виробничої практики;
- проводити залікові заняття з різних розділів програми;
- вивчати психологічні особливості дітей для написання психолого-педагогічної характеристики;
- проводити різні види ігрової діяльності;
- розробити розгорнуті конспекти залікових занять, підібрати до них наочний та дидактичний матеріал;
- написати психолого-педагогічну характеристику на дитину старшого дошкільного віку;
- написати звіт про проходження виробничої практики у базовому закладі дошкільної освіти;
- укласти документацію згідно вимог положення про проведення виробничої практики.

Упродовж третього тижня практики:

- продовжувати вести щоденник педагогічних спостережень виробничої практики;
- проводити заняття з різних розділів програми;
- ознайомитися з роботою методичного кабінету;
- продовжити вивчення психологічних особливостей дітей для написання психолого-педагогічної характеристика ;
- розробити розгорнуті конспекти залікових занять, підібрати до них наочні та дидактичні матеріали;

Упродовж четвертого – п'ятого тижня виробничої практики:

- продовжувати вести щоденник педагогічних спостережень виробничої практики;
- провести залікові заняття з різних розділів програми;
- продовжити вивчати психолого-педагогічні особливості дітей для написання психолого-педагогічної характеристика на дитину;

Упродовж шостого тижня виробничої практики:

- продовжувати вести щоденник педагогічних спостережень виробничої практики;
- провести залікові заняття з різних розділів програми;
- написати психолого-педагогічну характеристику на дитину старшого дошкільного віку;
- написати звіт про проходження виробничої практики у базовому закладі дошкільної освіти;
- укласти документацію згідно вимог положення про проведення виробничої практики.

Індивідуальні завдання

1. Вести педагогічні спостереження у щоденнику виробничої практики згідно запропонованого зразка.
2. Вивчати психологічні особливості дітей для написання психолого-педагогічної характеристики.
3. Розробити 4 розгорнуті конспекти залікових занять, підібрати до них наочний та дидактичний матеріал.
4. Написати психолого-педагогічну характеристику на дитину.
5. Проводити заняття з різних розділів програми.
6. Ознайомитися з роботою методичного кабінету.
7. Провести 4 залікові заняття з різних розділів програми.
8. Розробити конспект свята, вікторини, розваги тощо (на вибір) і провести захід.
9. Розробити конспект режимних процесів (прогулянка) і проводити їх.
10. Розробити конспект проведення одного з видів ігор і провести його.
11. Підготувати доповідь, виступ або бесіду на педагогічну тему для батьків.
12. Написати звіт про проходження виробничої практики у базовому закладі дошкільної освіти.

13. Укласти документацію відповідно до вимог положення про проведення виробничої практики.

ЗВІТНІ МАТЕРІАЛИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення виробничої практики здобувачі-практиканти організовують виставку матеріалів практики та подають на кафедру теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти таку документацію:

1. Титульний аркуш практики.
2. Зміст документації практики.
3. Довідка з місця працевлаштування (за наявності).
4. Характеристика на здобувача з підписом керівника закладу дошкільної освіти та гербовою печаткою ЗДО, оцінка (відмінно, добре, задовільно).
5. Звіт про проходження практики завізований керівником закладу дошкільної освіти (у верхньому лівому кутку «Погоджено», «Ознайомлена»).
6. Конспекти чотирьох залікових занять (з фахових методик: теорія та методика формування елементарних математичних уявлень, дошкільна лінгводидактика, методика керівництва зображувальною діяльністю дітей, методика ознайомлення дітей з природою / методика проведення занять з народознавства / теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти та ін.) з дидактичним та наочним матеріалом.
7. Конспект свята, вікторини, розваги тощо (на вибір).
8. Конспект залікового режимного процесу.
9. Конспект проведення двох видів ігор (рухливої, гри-драматизації, дидактичної тощо).
10. Доповідь, виступ або бесіда на педагогічну тему для батьків.
11. Психолого-педагогічна характеристика на дитину.
12. Щоденник педагогічної практики.

Вимоги до звіту

Письмовий звіт подається, у формі загального і характерного звіту здобувача за практику, його підписує і оцінює керівник від бази практики, спільно із іншими документами, установленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та ін.), подає на рецензування керівнику практики від підрозділу ЗВО.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики та індивідуального завдання; мати розділи з питання охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інші.

У звіті повинно бути коротко і конкретно описано роботу, особисто виконану здобувачем. У звіті не повинно бути дослівного переписування матеріалів баз практики (історія бази, технічні описи тощо), а також цитування літературних джерел.

Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики і підготовки звіту, здобувачам в кінці практики відводять 3 дні.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення практики здобувач обробляє зібрані матеріали і складає звіт, у якому подає аналіз всіх напрямів власної роботи під час практики, характеризує повноту виконання завдань, труднощі, з якими стикався, вказує на досягнення та нереалізовані ідеї, визначає причини недоліків та упущень, намічає основні шляхи самовдосконалення.

Оцінювання результатів проходження практики проводиться з урахуванням результатів спостереження за діяльністю здобувача на основі:

- визначення якості виконання кожного завдання;
- аналізу професійних рис практиканта (дисциплінованість, уміння організувати власний робочий час, ініціативність, творче ставлення до справи та інші), його готовності надати допомогу працівникам закладу дошкільної освіти, управлінню освіти, викладачам вищого навчального закладу;
- оцінних суджень, висловлених методистами, адміністрацією, працівниками бази практики;

- аналізу змісту та якості звітної документації здобувача;
- самооцінки здобувачем рівня підготовленості до самостійної практичної діяльності та забезпечення якості виконаної роботи.

За кожен вид педагогічної практики здобувачам виставляється диференційована оцінка.

Розподіл балів за змістовими модулями

Кількість балів за:						Сума
поточний контроль				підсумковий контроль		100
Модуль 1				Модуль 2		
ЗМ 1 (навчальна діяльність)	ЗМ 2 (виховна діяльність)	ЗМ 3 (методична діяльність)	ЗМ 4 (дослідницька діяльність)	оформлення матеріалів практики	захист матеріалів практики	
10	10	10	10	10	50	

Критерії оцінювання

- володіння матеріалом з теоретичних курсів, на яких базується педагогічна діяльність;
- рівень сформованості професійно значущих особистісних якостей;
- володіння етичними нормами взаємин з дитиною, батьками, співробітниками закладу, однокурсниками, керівниками;
- сформованість професійних умінь;
- творчий рівень виконання завдань практики;
- науковий рівень доповіді на підсумковій науково-практичній конференції.

Для оцінки ефективної практичної підготовки здобувача відповідно до цих критеріїв керівник-методист може використовувати такі форми роботи:

- інтерв'ювання здобувачів-практикантів, бесіди з ними;
- анкетування здобувачів;
- відвідування відкритих виховних і залікових заходів і їх аналіз;
- обговорення із здобувачем відеозапису проведеного ним заняття або заходу з дитиною (групою дітей);
- аналіз і оцінка творчих робіт практиканта;
- обговорення із здобувачем підготовленого ним виступу на підсумковій конференції.

Шкала оцінювання

За 100 бальною шкалою	За національною шкалою		За шкалою ECTS
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно	FX
1-25			F

Виробнича практика завершується підсумковою конференцією, на якій здобувачі звітують про роботу під час практики, наводять результати її узагальненого аналізу, обмінюються досвідом у формі презентації перебігу практики, обговорюють причини труднощів та висловлюють пропозиції щодо покращення практичної підготовки здобувачів до майбутньої професійної діяльності.

Критерії і норми оцінювання діяльності здобувачів

На «відмінно» (A – 90 – 100 балів) претендує здобувач, який повністю виконав на високому рівні необхідний обсяг завдань організаційного, методичного, навчального та виховного напрямів, виявив під час практики

самостійність, творчий підхід, педагогічний такт; отримав високу оцінку вихователя; якісно оформив та вчасно здав звітну документацію.

На «добре» (BC – 70 – 89 балів) претендує здобувач, який повністю виконав необхідний об'єм завдань з названих напрямів, однак допускав незначні помилки в їх проведенні; виявляв ініціативу в роботі, але у процесі виховної роботи допускав незначні помилки; отримав позитивну оцінку вихователя; якісно оформив та вчасно здав звітну документацію.

На «задовільно» (DE – 50 - 69 балів) претендує здобувач, який виконав необхідний об'єм завдань практики, але допускав помилки у плануванні та проведенні окремих заходів; не враховував достатньою мірою вікових та індивідуальних особливостей дітей групи, в якій працював; неякісно оформив та невчасно здав звітну документацію.

На «незадовільно» (Fх – 26 – 49 балів) претендує здобувач, який не виконав необхідний об'єм завдань практики, невчасно здав та неякісно оформив звітну документацію; невідповідально поставився до своєї педагогічної діяльності. Документація повертається здобувачу на доопрацювання.

На «незадовільно» (F – 1 – 25 балів) претендує здобувач, який не виконав необхідний об'єм завдань практики за причин її невідвідування та незадовільної характеристики бази практики. У даному випадку здобувач-практикант повторно направляється на проходження виробничої практики у терміни, визначені деканатом факультету.

2.5. Зміст виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО

IV курс VIII семестр

Розробник: доцент Наталія Кирста

Виробнича практика в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за профілем спеціальності спрямована на формування у здобувачів вищої освіти загальних і фахових компетентностей, набуття ними практичного досвіду

професійної діяльності в умовах сучасного освітнього інклюзивного середовища, зокрема в аспекті організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

Згідно з освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта» та навчальним планом підготовки майбутніх вихователів, виробнича практика здобувачів четвертого курсу спеціальності 012 Дошкільна освіта в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти реалізується у VIII семестрі та передбачає 6 кредитів ЄКТС (180 год.). Тривалість практики становить чотири тижні і здійснюється з відривом від теоретичного навчання.

Метою виробничої практики є поглиблення професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти, формування у них здатності реалізовувати освітній процес в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти відповідно до вікових, індивідуальних та освітніх потреб дітей.

Практика спрямована на розвиток умінь застосовувати сучасні технології інклюзивного навчання, складати індивідуальні програми розвитку, забезпечувати психолого-педагогічний супровід та створювати безпечне, розвивальне середовище на засадах універсального дизайну та розумного пристосування, набуття досвіду педагогічної взаємодії, розвиток аналітичних, діагностичних, комунікативних та проєктувальних умінь у контексті сучасного інклюзивного навчання у сфері дошкільної освіти.

Завдання виробничої практики:

1. Поглибити розуміння природи дитинства, вікових та індивідуальних особливостей дітей раннього та дошкільного віку, у тому числі обдарованих і таких, що мають особливі освітні потреби.

2. Здійснювати педагогічні спостереження за діяльністю дітей, аналізувати вплив освітніх дій педагога на результати розвитку дитини.

3. Планувати та реалізовувати освітній процес у межах інклюзивної групи, враховуючи вікові, індивідуальні й освітні потреби дітей.

4. Складати індивідуальні програми розвитку дітей з ООП та необхідну педагогічну документацію, застосовуючи принципи універсального дизайну в

освіті.

5. Ознайомитися з організацією і змістом програми раннього втручання, визначати можливості її використання у практиці роботи вихователя.

6. Виявляти ознаки булінгу серед дітей, використовувати педагогічні прийоми його попередження та подолання.

7. Проектувати педагогічні заходи у співпраці з асистентом вихователя, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру, батьками та представниками громади.

8. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію з дітьми та партнерське спілкування з батьками, спрямоване на гармонійний розвиток дитини.

9. Проводити збір, аналіз і узагальнення даних про індивідуальний розвиток дітей для подальшого планування освітнього процесу.

10. Добирати методики, технології та педагогічні засоби з урахуванням рівня розвитку дітей і принципу зони найближчого розвитку, створюючи безпечне освітнє середовище.

Під час виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО майбутні вихователі оволодівають навиками професійної діяльності, зокрема:

- встановлювати взаємозв'язки між теоретичними положеннями та практичною роботою закладу дошкільної освіти щодо розвитку дітей з ООП;

- самостійно спостерігати, аналізувати освітній процес в інклюзивних групах ЗДО, визначати актуальні аспекти роботи вихователя, асистента вихователя;

- організовувати роботу з дітьми з ООП в інклюзивній групі ЗДО;

- працювати в команді психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;

- добирати сучасні методи навчання, виховання й розвитку дитини з ООП;

- моделювати заняття в умовах інклюзії;

- вести записи у щоденнику, оформляти документацію за результатами практики;

- самостійно складати психолого-педагогічну характеристик на дитину з ООП.

Компетентності, якими оволодівають здобувачі IV курсу:

За Стандартом вищої освіти України

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові компетентності)

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-15. Здатність до забезпечення індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей та потреб.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

За професійним стандартом

Загальні компетентності

ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (етична компетентність).

Перелік трудових функцій (професійних компетентностей за груповою дією або групою трудових дій, що входять до них), умовні позначення трудових функцій за професійним стандартом

A1 – Прогностична

A1.1 Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу

A1.2 Здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу

A1.3 Здатність до документування професійної діяльності

A2 – Організаційна

A2.2 Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти

A2.3 Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною

A2.4 Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами

A3 – Оцінювальна-аналітична

A3.1 Здатність здійснювати та інтерпретувати результати моніторингу якості освітньої діяльності для адаптації та коригування освітнього процесу відповідно до можливостей та потреб здобувачів освіти

B1 – Здоров'язбережувальна

B1.1 Здатність організовувати фізично безпечне освітнє середовище

B1.2 Здатність організовувати психологічно безпечне освітнє середовище

B2 – Проектувальна

B2.1 Здатність організовувати та проектувати освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування

B1 – Психо-емоційна

B1.1 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії

B1.2 Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість

B2 – Педагогічне партнерство

B2.1 Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності

B2.2 Здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах партнерства та взаємної відповідальності.

B2.3 Здатність до командної взаємодії.

B3 – Морально-етична

B3.1 Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно

від власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г1 – Здатність до навчання впродовж життя

Г1.13датність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

Г1.2 Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту.

Г2 – Інформаційно-комунікаційна

Г2.13датність орієнтуватись в інформаційному просторі.

Г2.2 Здатність ефективно використовувати ІКТ та електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

Г2.3 Здатність дотримуватись правил безпечної поведінки в цифровому середовищі

Результати навчання:

ПР-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-06 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-07 Планувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей та потреб дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-08 Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-10 Знати принципи функціонування системи раннього втручання, розуміти можливості опори на неї у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, дотримуючись професійно-етичних вимог до діяльності фахівця з раннього втручання.

ПР-11 Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми

попередження та протидії йому.

ПР-16 Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПР-17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно - і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПР-19 Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПР-20 Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПР-22 Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГУПАХ ЗДО

Загальне керівництво проходженням виробничої практики здійснюють керівник-методист від закладу вищої освіти та керівник базового закладу дошкільної освіти. Їхня діяльність спрямована на забезпечення якісного виконання програми практики, методичного супроводу здобувачів освіти та створення оптимальних умов для набуття професійних компетентностей, необхідних для майбутньої педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі.

Відповідальний за організацію практики від закладу вищої освіти координує всі етапи її проведення: затверджує загальний план-графік практики, здійснює контроль за його реалізацією, організовує проведення настановчої та підсумкової (звітної) конференцій, забезпечує інформаційно-методичну підтримку студентів і керівників баз практики.

Керівник-методист практики виконує консультативно-методичні функції, здійснює поточний та підсумковий контроль за діяльністю здобувачів освіти, проводить індивідуальні консультації, відвідує відкриті та залікові заняття, аналізує результати практичної діяльності, перевіряє звітну документацію та

виставляє підсумкову оцінку. Він узагальнює дані щодо атестації здобувачів і готує звіт про результати проходження виробничої практики, який подається на кафедру.

Організація та проведення виробничої практики в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти здійснюється на договірних засадах відповідно до укладених угод між закладом вищої освіти та Департаментами освіти і науки міської та обласної рад. В угодах визначаються бази проходження практики, порядок взаємодії сторін, умови організації різних видів практик, права та обов'язки учасників освітнього процесу. Студент допускається до практики за наявності направлення із зазначенням дати, номера наказу та бази практики.

Перед початком практики проводиться настановча нарада (організаційні збори), участь у якій є обов'язковою для усіх здобувачів освіти. Метою наради є ознайомлення студентів із програмою практики, її метою, завданнями, термінами та умовами проведення, організацією роботи на базі закладу дошкільної освіти, вимогами до ведення документації, правилами внутрішнього розпорядку, технікою безпеки та етичними нормами поведінки в освітньому середовищі.

У ході наради також розглядаються питання щодо структури звітності, змісту індивідуальних завдань, порядку оцінювання результатів практики, а також ролі кожного учасника освітнього процесу у забезпеченні інклюзивного середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

Здобувачі заочної форми навчання, які працюють у закладах дошкільної освіти за фахом, мають право проходити виробничу практику на своєму робочому місці без відриву від виробництва, за умови наявності у закладі інклюзивних груп і відповідності професійних обов'язків вимогам програми практики. У такому випадку студент погоджує план роботи з керівником-методистом від закладу вищої освіти, а оцінювання результатів здійснюється за єдиними критеріями, встановленими для всіх здобувачів освіти.

Таким чином, організація та керівництво виробничою практикою в інклюзивних групах ЗДО забезпечують єдність теоретичної підготовки і

практичної діяльності студентів, сприяють розвитку їхньої професійної самостійності, здатності до рефлексії та ефективного педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

У період проходження виробничої (педагогічної) практики здобувач вищої освіти зобов'язаний сумлінно виконувати всі завдання, визначені програмою практики та індивідуальним планом, дотримуючись вимог педагогічної етики, внутрішнього розпорядку базового закладу дошкільної освіти та норм чинного законодавства України у сфері охорони праці й освітньої діяльності.

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО

Відповідно до навчального плану підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, виробнича практика в інклюзивних групах ЗДО є логічним продовженням і поглибленням попередніх етапів практичної підготовки. Її зміст орієнтовано на формування в майбутніх вихователів цілісного уявлення про професійну діяльність у сучасному освітньому просторі, зокрема в умовах інклюзивного навчання.

Виробнича практика в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти має на меті поглиблення фахових знань і розвиток практичних умінь щодо організації освітнього процесу з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП). Під час практики здобувачі освіти ознайомлюються з особливостями психофізичного розвитку дітей із різними нозологічними групами, специфікою їхньої участі у спільній діяльності з однолітками, а також із принципами побудови індивідуальної траєкторії розвитку дитини з ООП.

Практика сприяє формуванню у студентів професійних компетентностей, необхідних для ефективної роботи в інклюзивному освітньому середовищі: уміння планувати й організовувати діяльність дітей з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та можливостей; здійснювати педагогічну взаємодію у співпраці з вихователем та асистентом вихователя, логопедом, психологом, дефектологом; створювати сприятливий психологічний клімат і підтримувальне

середовище для всіх вихованців.

Під час проходження практики здобувачі опановують систему ведення навчальної, планувальної та звітної документації, зокрема: складання індивідуального плану роботи, ведення журналу спостережень, підготовку звітних матеріалів вихователя інклюзивної групи. Особлива увага приділяється дотриманню педагогічної етики, принципів гуманізму, толерантності, емпатійного ставлення до дітей з ООП.

Науково-теоретичною основою виробничої практики є базові знання, сформовані у процесі вивчення дисциплін професійної підготовки, таких як «Педагогіка дошкільна», «Психологія дітей раннього і дошкільного віку», «Основи спеціальної педагогіки», «Основи інклюзивного навчання», «Психолого-педагогічний супровід в ЗДО» та ін. Саме міжпредметна інтеграція теоретичних знань і практичного досвіду забезпечує цілісність професійного становлення майбутнього вихователя та сприяє формуванню його готовності до реалізації інклюзивних принципів освіти у сучасному дошкільному закладі.

Виробнича практика в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти є невід'ємною складовою професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Вона забезпечує практичну спрямованість освітнього процесу, сприяє формуванню фахової компетентності, професійної мобільності та готовності майбутніх вихователів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. Зазначений вид практики проводиться в реальних умовах діяльності вихователя, асистента вихователя інклюзивної групи та може розглядатися як етап професійного становлення здобувачів за обраним профілем майбутньої діяльності.,

Під час проходження виробничої практики студенти мають змогу ознайомитися зі змістом, структурою та особливостями діяльності вихователя, асистента вихователя, зокрема з організацією освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами (ООП), специфікою його адаптації до індивідуальних можливостей і потреб кожної дитини.

Практика сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань,

отриманих у процесі навчання у закладі вищої освіти, формуванню практичних умінь і навичок щодо планування, організації та проведення освітніх занять, а також створенню індивідуально орієнтованого освітнього середовища для дітей з ООП. Здобувачі вчаться ефективно взаємодіяти з командою психолого-педагогічного супроводу (асистентом вихователя, логопедом, дефектологом, психологом, соціальним педагогом), а також налагоджувати партнерську комунікацію з батьками (законними представниками) вихованців, що є необхідною умовою інклюзивного освітнього процесу.

Практична підготовка орієнтована на формування базових професійних компетентностей: педагогічної спостережливості, здатності до аналізу освітніх ситуацій, вміння добирати методи та прийоми роботи, а також реалізовувати принципи індивідуального та диференційованого підходів у роботі з дітьми дошкільного віку з ООП.

Рекомендації з підготовки, організації та проведення виробничої практики мають практико-орієнтоване спрямування. Вони розкривають специфічні вимоги до проходження практики в інклюзивних групах, сприяють підвищенню її результативності, допомагають здобувачам усвідомити цілісний зміст професійної діяльності, синтезувати теоретичні знання, набуті у закладі вищої освіти, та реалізувати їх у реальних педагогічних умовах.

Викладений матеріал має прикладний характер і містить рекомендації щодо ефективної організації освітньої, виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, що сприяє професійному становленню майбутнього вихователя та формуванню його готовності до реалізації принципів інклюзивної дошкільної освіти.

II.1. Організація та змістові модулі практики

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» проходять виробничу практику, здебільшого в індивідуальному порядку за місцем працевлаштування чи майбутнього працевлаштування і самостійно визначають бази практики за погодженням з

випусковою кафедрою. У разі неможливості самостійно визначити базу практики вони звертаються до факультетського керівника практики з проханням про вибір відповідного ЗДО за місцем навчання.

Здобувачі IV курсу проходять виробничу практику в закладах дошкільної освіти на посаді вихователя інклюзивної групи.

Після прибуття на місце проходження практики практикант спільно з керівником-методистом складає індивідуальний календарний план проходження практики за профілем спеціальності. При складанні плану слід керуватися завданнями практики.

Під час виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО здобувачі IV курсу ознайомлюються зі змістом роботи вихователя та асистента вихователя спрямованої на створення умов для розвитку, навчання, виховання та соціалізації дітей з ООП, основними формами, методами роботи, веденням документації, навчаються співпрацювати із батьками на засадах партнерства.

Основну частину часу майбутні вихователі проводять в інклюзивних групах ЗДО, де спостерігають за особливостями розвитку дітей з ООП, аналізують особливості організації освітнього процесу. Результати спостережень записуються у щоденнику для подальшого складання психолого-педагогічної характеристики на дитину з ООП. Студенти-практиканти готують та проводять самостійно окремі режимні процеси, ігри та програмові заняття з дітьми з ООП; виготовляють наочність для занять, ігор і повсякденного життя; приймають участь у методичній роботі ЗДО та роботі з батьками дітей з ООП.

Тривалість робочого дня здобувача-практиканта – 6 годин.

Організація практики упродовж дня:

Спостереження за дітьми з ООП 1-1,5 год.

Робота з дітьми з ООП в парі з вихователем (асистентом вихователя) 3-4 год.

Вивчення (заповнення) документації 1-1,5 год.

Змістовий модуль I: Спостереження та аналіз освітньої діяльності вихователя, асистента вихователя інклюзивної групи ЗДО.

Тема 1. Ознайомлення із закладом дошкільної освіти, зокрема з

інклюзивною групою, організацією її роботи.

Тема 2. Спостереження та аналіз освітньої діяльності вихователя, асистента вихователя.

Тема 3. Спостереження та аналіз занять, корекційно-розвиткових занять з дітьми з ООП.

Форма звіту: щоденник спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).

Змістовий модуль II: Самостійне виконання студентом-практикантом обов'язків вихователя інклюзивної групи

Тема 4. Самостійне виконання студентом-практикантом обов'язків вихователя.

Тема 5. Проведення занять з групою та дітьми з ООП з виокремленням завдань відповідно до їх особливих освітніх потреб, з дидактичним та наочним матеріалом.

Тема 6. Проведення залікових форм організації життєдіяльності дітей з ООП (заняття, прогулянки чи ігрової діяльності).

Форма звіту: конспекти занять, конспекти форм індивідуальної роботи.

Змістовий модуль III: Вивчення особистості дітей з ООП, проведення психолого-педагогічного спостереження

Тема 7. Освітня, індивідуальна робота з дітьми з ООП.

Тема 8. Методична робота в інклюзивній групі ЗДО.

Форма звіту: психолого-педагогічна характеристика дитини з ООП.

Змістовий модуль IV: Проведення залікових занять, оформлення звітної документації

Тема 9. Проведення залікових занять, індивідуальних форм роботи в інклюзивній групі ЗДО відповідно до індивідуальної програми розвитку дитини з ООП.

Форма звіту: конспекти залікових занять, індивідуальних форм роботи, протоколи їх обговорення, презентація матеріалів, фото звіт.

II.2. Календарний розподіл завдань практики

I тиждень

1. Ознайомлення з нормативними документами, функціональними обов'язками і основними напрямками діяльності директора ЗДО, вихователя-методиста, вихователів групи, асистента вихователя, команди ППС.

2. Ознайомлення з Індивідуальною програмою розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

3. Ознайомлення зі змістовим наповненням портфоліо дитини з ООП.

4. Заповнення протоколу педагогічних спостережень динаміки розвитку дитини з ООП (дод. Д).

5. Аналіз змісту і структури інклюзивного освітнього простору в груповому приміщенні: обладнання, добір дидактичного матеріалу (демонстраційного та роздаткового), його відповідності педагогічним, психічним і гігієнічним вимогам.

6. Аналіз особливостей професійного співробітництва різних фахівців (вихователя, асистента вихователя, помічника вихователя, логопеда, психолога, медичного персоналу та ін.) у процесі забезпечення ефективної освітньої та корекційно-розвиткової роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

7. Здійснення фотографічного запису заняття одного з фахівців команди ППС.

8. Допомога вихователю, асистенту вихователя у підготовці до занять.

9. Ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).

10. Проведення пробних програмових занять за участю дитини з ООП.

11. Проведення різних видів ігрової діяльності та інших форм індивідуальної роботи з дитиною з ООП.

II тиждень

1. Ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).
2. Проведення залікового заняття за участю дитини з ООП.
3. Проведення індивідуальної роботи з дитиною з особливими освітніми потребами;
4. Вивчення психологічних особливостей дитини з ООП для написання психолого-педагогічної характеристики.
5. Здійснення фотографічного запису заняття одного з фахівців команди ППС.
6. Проведення різних видів ігрової діяльності з дитиною з ООП.
7. Підготовка розгорнутих конспектів залікових занять та наочного дидактичного матеріалу.

III тиждень

1. Ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).
2. Проведення залікових занять.
3. Вивчення психологічних особливостей дитини з ООП для написання психолого-педагогічної характеристики.
4. Підготовка розгорнутих конспектів залікових занять та індивідуальних форм роботи з добором відповідного наочного дидактичного матеріалу.
5. Розробка конспекту консультації (або іншої форми роботи на вибір) для батьків дитини з ООП.
6. Здійснення фотографічного запису заняття одного з фахівців команди ППС.

IV тиждень

1. Ведення щоденника спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).
2. Проведення залікових занять.

3. Написання психолого-педагогічної характеристики на дитину з ООП.
4. Підготовка буклету на тему: «Особливості освітньої роботи із дитиною з ООП» (тема на вибір).
5. Повторне заповнення протоколу педагогічних спостережень динаміки розвитку дитини з ООП.
6. Написання звіту про проходження виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО.
7. Підготовка документації згідно вимог про проведення виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО.

II.3. Індивідуальні завдання

1. Розробити та виготовити наочні та дидактичні матеріали до занять та індивідуальних форм роботи з дітьми з ООП.
2. Проаналізувати фрагмент індивідуальної програми розвитку (ІПР) для дитини з ООП із зазначенням освітніх цілей, очікуваних результатів та адаптаційних заходів.
3. Провести спостереження за освітньою діяльністю вихователя та асистента вихователя, проаналізувати способи педагогічної взаємодії з дітьми різних можливостей та потреб.
4. Розробити і провести гру, спрямовану на формування інклюзивних цінностей у групі (взаємопідтримка, прийняття, толерантність).
5. Проаналізувати один день перебування дитини з ООП у групі, визначити, які освітні ситуації є сприятливими, а які потребують удосконалення.
6. Провести бесіду або заняття на тему запобігання проявам булінгу та формування дружніх стосунків у дитячому колективі.
7. Підготувати пам'ятку або інформаційний буклет для батьків на тему: «Як підтримати дитину з особливими освітніми потребами вдома» чи «Розвиток інклюзивних цінностей у родині» (тема за вибором).
8. Взяти участь у спільному засіданні команди психолого-

педагогічного супроводу (КППС) або консилиумі закладу; проаналізувати порядок обговорення ІПР дитини та розподіл ролей фахівців.

9. Ознайомитися з програмами і технологіями раннього втручання, які впроваджуються у практиці ЗДО (наприклад: сенсорна інтеграція, розвиток емоційного контакту, методика стимулювання мовлення).

10. Розробити індивідуальний план взаємодії з дитиною та її сім'єю у контексті раннього втручання.

11. Ознайомитися з діяльністю фахівця ІРЦ, підготувати коротке повідомлення про форми співпраці вихователя з інклюзивно-ресурсним центром.

12. Підготувати пропозиції щодо залучення територіальної громади (бібліотеки, центри дозвілля, громадські організації, волонтери) до реалізації інклюзивних ініціатив у закладі дошкільної освіти.

ЗВІТНІ МАТЕРІАЛИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення виробничої практики здобувачі-практиканти у встановлений термін подають на кафедру ТМДСО таку **документацію**:

1. Конспекти трьох програмових занять за участю дитини з ООП з виокремленням завдань відповідно до її особливих освітніх потреб, з дидактичним та наочним матеріалом (відеопрезентації проведення фрагментів залікових занять для здобувачів, які проходять практику онлайн).

2. Конспекти двох форм індивідуальної роботи (бесіда, гра, тренінгові вправи, творчі завдання, спостереження, запитання, творчі майстерні) з дидактичним та наочним матеріалом (відеопрезентації проведення фрагментів індивідуальної роботи для здобувачів, які проходять практику онлайн).

3. Протоколи педагогічних спостережень динаміки розвитку дитини з ООП (перший і четвертий тижні практики) .

4. Психолого-педагогічну характеристику на дитину з ООП.

5. Індивідуальну програму розвитку дитини з ООП (без конфіденційної інформації).

6. Аналіз змістового наповнення портфоліо дитини з ООП (без

конфіденційної інформації).

7. Перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) дітей з ООП в групі та ЗДО (список, фотографії, відеоматеріали).

8. Конспект консультації (форма роботи на вибір) для батьків дитини з ООП.

9. Фотографічний запис корекційно-розвиткового заняття фахівця команди психолого-педагогічного супроводу з дитиною з ООП.

10. Виготовлені дидактичні матеріали для індивідуальної роботи з дитиною з ООП (фото- та відеопідтвердження).

11. Щоденник спостережень за дитиною з ООП (за зразком Журналу щоденного обліку роботи інклюзивної групи).

12. Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (про рівень підтримки дитини, відповідно комплексної оцінки без конфіденційної інформації).

13. Звіт про проходження виробничої практики в інклюзивній групі ЗДО.

14. Характеристика на здобувача з підписом керівника закладу дошкільної освіти та оцінкою (відмінно, добре, задовільно), засвідчена гербовою печаткою ЗДО.

15. Презентація результатів проходження виробничої практики на звітній конференції.

Контроль та оцінювання результатів виконання програми виробничої практики в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти здійснюються керівниками-методистами практики від закладу вищої освіти та бази практики в процесі самостійного виконання здобувачами визначених програмою завдань. Поточний контроль передбачає спостереження за діяльністю практикантів, аналіз якості виконання завдань, рівня професійної активності, дотримання педагогічної етики та відповідності діяльності вимогам програми.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Результати виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО здобувачів

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти оцінюються в межах 1-100 балів, матеріали зберігаються на випусковій кафедрі теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти.

Шкала оцінювання освітньої діяльності здобувачів у процесі виробничої практики в інклюзивних групах ЗДО

Кількість балів за:						Сума	
Модуль 1 поточне тестування				Модуль 2 (ІНДЗ)	підсумкове оцінювання (звітна документація, підсумкова конференція)		100
ЗМ-I Теми 1-3	ЗМ-II Теми 4-6	ЗМ-III Теми 7-8	ЗМ-IV Тема 9		оформ- лення матеріалі в прак-тики	захист матеріалів практики	
10	20	10	10		10	20	

Критерії оцінювання педагогічної практики здобувачів в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти

1. **Володіння навчальним матеріалом та теоретичною базою**
  - глибина знань з педагогічних, психологічних та спеціальних дисциплін, що є підґрунтям для роботи з дітьми з ООП;
  - розуміння закономірностей розвитку дітей раннього та дошкільного віку;
  - уміння застосовувати теоретичні знання у плануванні, організації та проведенні освітньо-корекційної діяльності.
2. **Рівень сформованості професійно значущих особистісних якостей**
  - відповідальність та самостійність у виконанні педагогічних завдань;
  - ініціативність та активність у плануванні та проведенні занять;
  - здатність до професійної рефлексії та аналізу власної діяльності;
  - адаптивність до особливостей різних категорій дітей та умов інклюзивного середовища.
3. **Володіння етичними нормами професійної взаємодії**

- дотримання принципів педагогічної етики у взаємодії з дітьми, батьками, педагогічними працівниками та іншими фахівцями закладу;
- уміння підтримувати партнерські відносини з колегами та наставниками;
- коректність і тактовність у вирішенні конфліктних ситуацій, забезпечення безпечного та підтримуючого середовища для дітей.

4. Сформованість професійних умінь і навичок

- здатність самостійно планувати та організовувати освітній процес з урахуванням індивідуальних освітніх потреб дітей;
- володіння методами дидактичної, ігрової, корекційної та розвивальної діяльності;
- уміння використовувати дидактичні, ігрові та технічні засоби для забезпечення розвитку дітей з ООП;
- ефективне впровадження інклюзивних технологій та підходів у практичну роботу.

5. Творчий рівень виконання практичних завдань

- оригінальність підходів до організації занять і освітньо-корекційної діяльності;
- гнучкість у застосуванні методів і прийомів роботи відповідно до індивідуальних потреб дітей;
- здатність адаптувати навчальні матеріали та ресурси до конкретної групи та умов проведення занять;
- ініціативність у пропозиції нових форм роботи, інтерактивних ігрових та навчально-розвивальних ситуацій.

6. Науковий рівень підготовки та презентації результатів практики

- уміння оформлювати звітну документацію відповідно до академічних вимог;
- системність і послідовність викладу матеріалу у звітах та конспектах;

- здатність аргументовано презентувати результати практичної діяльності на підсумковій науково-практичній конференції;
- критичне осмислення власного досвіду та пропозиції щодо його удосконалення;
- інтеграція теоретичних знань та практичних навичок у педагогічну діяльність, демонстрація професійної компетентності.

Означені критерії дозволяють комплексно оцінити готовність майбутнього вихователя до самостійної роботи в інклюзивних групах, враховують як теоретичну підготовку, так і практичні навички, професійні якості, творчу активність і здатність до наукового осмислення результатів діяльності.

Для оцінювання ефективності практичної підготовки здобувачів освіти в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти керівник-методист може застосовувати комплекс різноманітних форм роботи, які дозволяють всебічно оцінити як теоретичні знання, так і практичні уміння, професійні компетентності та готовність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП).

Серед основних форм оцінювання варто виділити інтерв'ювання практикантів та бесіди, під час яких керівник-методист уточнює рівень теоретичної підготовки, мотивацію здобувача, його розуміння реалізації педагогічних завдань в інклюзивному середовищі та здатність обґрунтовувати вибір методів і прийомів роботи з дітьми з ООП.

Анкетування здобувачів дозволяє систематизовано отримати інформацію про власне сприйняття практикантом процесу практики, самостійність у виконанні завдань, рівень сформованості професійних та особистісних якостей, готовність до інноваційних підходів у роботі з інклюзивною групою.

Відвідування відкритих виховних і залікових заходів є ключовою формою оцінювання, оскільки надає змогу безпосередньо спостерігати компетентність здобувача у реальному освітньому процесі, оцінити його уміння організовувати дітей з ООП, застосовувати відповідні методи, підтримувати безпечне та інклюзивне середовище, забезпечувати ефективну взаємодію з групою та окремими дітьми.

Обговорення відеозаписів проведених занять або заходів дозволяє детально аналізувати педагогічну діяльність практиканта, звертаючи увагу на ефективність застосованих методів, коректність взаємодії з дітьми, вміння мотивувати і підтримувати дітей з різними потребами, а також на дотримання етичних норм у роботі з учасниками освітнього процесу.

Аналіз та оцінка творчих робіт практиканта (дидактичних матеріалів, ігрових засобів, наочних посібників, презентацій) дозволяє оцінити його здатність до творчого підходу, адаптації матеріалів для дітей з ООП, інтеграції інноваційних технологій та ресурсів для підвищення ефективності освітньої діяльності.

Обговорення підготовленого виступу та презентаційних матеріалів на підсумковій конференції дає можливість оцінити науковий рівень та системність викладу матеріалу, аналітичні здібності здобувача, його уміння аргументовано представити результати практичної діяльності, узагальнити досвід і запропонувати шляхи оптимізації освітнього процесу в інклюзивній групі.

Комплексне використання зазначених форм оцінювання дозволяє керівнику-методисту визначити рівень сформованості професійних компетентностей, ефективність педагогічних дій практиканта, його готовність до самостійної роботи в умовах інклюзії, а також виявити сильні сторони і напрями подальшого розвитку здобувача освіти.

У випадку отримання здобувачем освіти незадовільної оцінки за виробничу практику, що найчастіше обумовлюється несистематичним відвідуванням місця проходження практики, порушенням внутрішнього розпорядку закладу дошкільної освіти або невиконанням індивідуального плану практики, здобувачу може бути рекомендовано проходження повторного курсу практичної підготовки з метою відпрацювання необхідних професійних компетентностей та усунення виявлених недоліків у практичних навичках.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правове забезпечення організації освітнього процесу в сучасних закладах дошкільної освіти

1. Закон України «Про освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про дошкільну освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
3. Закон України «Про охорону дитинства». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
4. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovooho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
5. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти». № 755-21 від 19 жовтня 2021 р. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
6. Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника 02-07.50:2023. URL : https://vvnp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/128/2018/05/pol_pro.pdf
7. Дошкільна освіта дітей з особливими потребами. Сайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/tag/doshkilna-osvita?&tag=doshkilna-osvita>

Програми розвитку дітей, рекомендовані Міністерством освіти і науки України. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

Комплексні програми:

1. «Я у Світі». Програма розвитку дитини від народження до шести років. Аксьонова О., Аніщук А., Артемова Л. та ін. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.

2. Беленька Г., Богініч О., Вертугіна В. та ін. Дитина : Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. керівн. В.Огнев'юк. Київ : Київ. у-тет ім. Б.Грінченка, 2020. 441 с.

3. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Вид. 3-тє, доп. Тернопіль : Мандрівець, 2023. 210 с.

4. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

5. Програма освіти дітей раннього та дошкільного віку «Освіта і піклування / Education & Care» / В.А. Воронов, К.В. Ковальчук, Н.В. Піканова, О.Д. Рейпольська, С.О. Сисоєва, К.Ю. Станкевич. Київ: ФОП В.Б. Ференець, 2021. 130 с.

6. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с.

Парціальні програми:

1. Вайнер В., Болотова О., Романюк О. Парціальна програма для дітей старшого дошкільного віку «Комп'ютерна грамота для малят». Тернопіль : Мандрівець, 2023. 32 с.

2. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: парціальна програма для системи дошкільної освіти. Київ, 2019. 23 с.

3. Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях: навч. прогр. та календарно-темат. план / А. М. Богуш, І. Л. Сіданіч, В. Є. Сучок [та ін.]. Київ : ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2019. 164 с.

4. Каплуновська О., Кичата І., Палець Ю. «Україна – моя Батьківщина» : парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 72 с.
5. Косенчук О. Г., Тарнавська Н. П. Дбаємо про емоції — мову серця : парціальна програма для дітей середнього дошкільного віку / О. Г. Косенчук, Н. П. Тарнавська. Київ, 2024. 64 с.
6. Лохвицька Л. В. Парціальна програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати». 3-тє вид., зі змінами. Тернопіль : Мандрівець, 2024. 116 с.
7. Лохвицька Л. В. Скарбниця моралі. Парціальна програма з морального виховання дітей дошкільного віку. 3-тє вид., оновл., зі змін. і доповн. Тернопіль: Мандрівець, 2024. 96 с.
8. Шиян О. «Зерно любові». Програма духовно-морального виховання дітей / О.Шиян, О.Франкевич, Н.Патуляк, Г.Іванців, Л.Зеленко, Л.Цюпа, А.Казіброда. Львів: ДНЗ Львівське ВПУ ІКТ, 2018. 61 с.
9. Парціальна програма розвитку дитини від 2 до 6 років через гру «Творці майбутнього» та методичні рекомендації. О.Ю.Рома, Г.В.Малевиц, І.Ю.Піскова, Г.В.Шарова, О.М.Шуляк. Київ : The Lego Foundation, 2023. 109 с.
10. Піроженко Т. О., Хартман О. Ю. Парціальна програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом». К.: Видавництво «Алатон», 2016. 32 с.
11. Ролік В., Гавриш Н., Косенчук О., Піроженко Т. Мої перші гроші: парціальна програма з розвитку фінансової грамотності та формування фінансових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку / Вікторія Ролік, Наталя Гавриш, Ольга Косенчук, Тамара Піроженко. Київ, 2024. 45 с.

**Навчально-методичні посібники для здобувачів і вихователів закладів
дошкільної освіти**

1. Бабій Н.М., Поліщук Л.І. Гуцульський орнамент на кераміці. Методичний посібник для працівників закладів дошкільної освіти. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 143 с.
2. Байер О., Гавриш Н та ін. Путівник по забезпеченню безперервності освітнього процесу у змішаному форматі зі старшими дошкільниками. Навчальний посібник. Київ, ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2023. 40 с.
3. Беленька Г., Половіна О., Кондратець І., Волинець Ю. Творчі родзинки для вашої дитинки. Дидактичні альбоми для дітей молодшого дошкільного віку. Київ : Оріон, 2020. 45 с.
4. Вертугіна В. Природограй. Ознайомлення з природним довкіллям дітей старшого дошкільного віку. Навчально-методичний посібник. Київ: Літера ЛТД, 2024. 48 с.
5. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ : метод. посіб. Г. В. Беленька, Н. В. Гавриш, В. В. Маршицька, С. А. Васильєва, С. П. Нечай; ред.: Н. В. Гавриш; НАПН України, Ін-т проблем виховання. Харків : Друк. Мадрид, 2015. 220 с.
6. Гавриш Н.В., Безсонова О.К. Калейдоскоп емоційної творчості. Київ : ВД Слово. 2019. 86 с.
7. Григоренко Г.І., Жадан Р.П. Економіка у віршах, розповідях та казках. Хрестоматія для дітей старшого дошкільного віку. Запоріжжя: Статус, 2021. 176 с.
8. Захарасевич Н. Організація педагогічного процесу в закладах дошкільної освіти різного типу: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2024. 60 с.
9. Калічак Ю.Л., Кирста Н.Р. Психодіагностичний супровід розвитку дитини в умовах ЗДО: практикум. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2019. 60 с.
10. Кіндрат І. Організація роботи дошкільників у малих групах. Посібник для вихователів. Київ, ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2023. 34 с.

11. Лохвицька Л.В. Калейдоскоп моральності для дошкільнят: розвивально-вольовий контент. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2020. 208 с.

12. Медіаосвіта дітей дошкільного віку в умовах інформаційного суспільства. Навчально-методичний посібник / Ванько К.І., Зоря Ю.М., Шаповал О.В., Волошенюк О.В./ За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф., Євтушенко Р. І. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. 75 с.

13. Марчій-Дмитраш Т.М. Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2022. 80 с.

14. Навчіть дитину захищатися. Методичний посібник / за ред. Т.Цюман. Київ, 2022. 66 с.

15. Ознайомлення з природою довкілля з основами проєкологічної освіти дітей дошкільного віку Н.В. Лисенко, Л.О. Мацук, О.М. Лисенко Київ : Видавничий Дім «Слово», 2019. 348 с.

16. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.

17. Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловйова Л. І., Хартман О. Ю. Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи : метод. рекомендації. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 36 с.

18. Половіна О., Кондратець І. Артосвіта : навчально-методичний посібник. 2-ге вид, переробл. і доповн. Київ : Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. 700 с.

19. Розвиток старшого дошкільника в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти : методичні рекомендації / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за заг. ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 178 с.

20. Семизорова В.В., Вайнер О.В., Болотова О.М. Комп'ютерна грамота для малят. Навчально-методичний посібник для дітей старшого дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 112 с.

21. Середовище, що належить дітям: poradnik для педагогів закладів дошкільної освіти. Упорядн. Н.Софій, Ю.Найда / за заг.ред. В.Засенка. Київ, 2019. 68 с.

22. Соловійова Л. Вчимо дитину діяти доволіно. Посібник для вихователів і батьків. Київ, ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2023. 37 с.

23. Степанова Н.М., Ніколаєску І.О. Розвиваємо критичне мислення: календарик для малят. Навчально-методичний посібник для дітей старшого дошкільного віку. Київ : Оріон, 2020. 78 с.

24. Тимофєєва О.О., Тимофєєв В.І. Скарби рідного краю. Ужгород : ЗППО, 2020. 368 с.

25. Чепурний Г.А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 208 с.

26. Чупахіна С., Захарасевич Н. Формування елементарних математичних уявлень у дітей: методичний аспект: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Видавець Кушнірук Г. М., 2020. 104 с.

Рекомендовані статті для вихователів ЗДО у періодичних виданнях

1. Барсуковська Г., Клевака Л., Кирста Н. Мультиmodalні підходи в освітніх програмах для дошкільників: розкриття творчих здібностей. *Вісник науки та освіти: журнал*. Київ: Видавнича група «Наукові перспективи», 2024. № 8(26) 2024. С. 664-677.

2. Беленька Г. Сучасна дитина у світі казки, або невже покоління Z не читатиме? *Дошкільне виховання*. 2018. № 2. С. 2-10

3. Григоренко Г.І., Погрібняк Н.В. Створення предметно-ігрового середовища. *Дошкільне виховання*. 2019. №2. С.11-13.

4. Дмитрук І. Розмальовані доріжки кличуть нас пограти трішки : рухливі ігри для дітей усіх вікових груп. *Дошкільне виховання*. 2019. № 1. С. 20-21
5. Кац Є. Математика в іграх : для дітей старшої групи. *Дошкільне виховання*. 2018. № 1. С. 18-23
6. Кіндрат І. Технологія Mind Mapping : джерела, концептуальні засади, термінологія. *Вихователь-методист*. 2018. № 4. С. 16-22
7. Кондур О. Дідух І., Кирста Н., Палій Р. Особливості психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах змішаного навчання. *Освітні обрії*. №2 (57). 2023. С.24-29.
8. Косенчук О. Дитина в соціумі. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2021. № 4. С. 3-8.
9. Корнеєва О. Парк професій, або як зацікавити дошкільників професіями дорослих. *Вихователь-методист*. 2018. № 1. С. 46-53
10. Купчишина, В., Мацук, Л. Психології особливості мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку. *Psychology Travelogs*, (1). 2022. С.65–84.
11. Кульченко О. Вільна гра дітей, або день без іграшок : флешмоб у дитячих садках. *Дошкільне виховання*. 2019. № 1. С.9-12
12. Ляпунова В., Негрій О., Фесенко О. Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку засобами українського музичного мистецтва. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. № 1(10). 2024. С.15-22
13. Марчій-Дмитраш Т. М., Тринок В. В. Сучасні підходи до використання українських народних традицій у патріотичному вихованні дітей дошкільного віку. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 6 (11). 510 с. С. 264-277.
14. Матішак М., Скоморовська І. Підготовка майбутніх вихователів ЗДО до психоемоційної підтримки дітей раннього і дошкільного віку. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*, Вип. 1, 2024. С.98-104 DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2024-1.15>
15. Половіна О. А. Інновації в дошкільній освіті: актуальні проблеми та орієнтири. *Дошкільне виховання*. №11. 2024. С. 4-8.

16. Рогальська Н. Громадянське виховання дітей дошкільного віку на засадах використання проєктної технології. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74, т. 1. С. 139-143.
17. Савінова Н. Компетентнісне навчання і партнерська взаємодія: уникаємо помилок. *Вихователь-методист*. 2019. № 2. С. 12-20
18. Скоморовська І., Кирста Н. і Матішак М. Виникнення синдрому професійно-емоційного вигорання у вихователів закладів дошкільної освіти: чинники, симптоми, етапи та профілактика. *Журнал Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*. 2023. 10. С.152-158.
19. Стеценко І. Stream-освіта : математичне дослідження. *Дошкільне виховання*. 2018. № 4. С. 13-15
20. Фролова С. Медіадидактичні та технічні засоби на службі в педагога : з досвіду роботи. *Дошкільне виховання*. 2018. № 5. С. 9-11
21. Чупахіна С., Кирста Н., Захарасевич Н. Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі: особливості використання технології Lego. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2022. Випуск. 37. С. 181-193
22. Шевчик Н. Сенсорна кімната. *Дошкільне виховання*. 2019. № 1. С. 22

Для нотаток